

Møte onsdag den 24. november 2010 kl. 10

President: Dag Terje Andersen

Dagsorden (nr. 23):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Den innkalte vararepresentant for Rogaland fylke, Laila Thorsen, har tatt sete.

Representanten Hans Frode Kielland Asmyhr vil framsette et representantforslag.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [10:01:16]: På vegne av stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Per Sandberg og meg selv har jeg gleden av å fremme et forslag om å forby hijab, niqab, burka og andre religiøse eller politiske symboler som del av arbeidsantrekk for norske dommere.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:47]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsråd Kristin Halvorsen, utenriksminister Jonas Gahr Støre og statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

De representanter som i tillegg til de forhåndspåmeldte ønsker å stille hovedspørsmål, bes reise seg.

Da er vi klare til å starte med første hovedspørsmål, som er fra representanten Morten Høglund.

Morten Høglund (FrP) [10:02:22]: Jeg vil få stille et spørsmål til utenriksministeren.

For få dager siden ble NATO og Russland enige om å samarbeide om utviklingen av et rakett skjold for å forsvare seg mot trusler, bl.a. fra regimer som Iran. Sikkerhetsrådet forsøker å møte en eventuell atomtrussel fra Iran med ulike tiltak, så Iran som en trussel er akseptert politikk i det internasjonale bildet.

I Lørdagsrevyen den 6. november avslørte NRK at tre muslimske menigheter i Oslo helt eller delvis er kontrollert av religiøse ledere, direkte fra Iran, på oppdrag fra Irans øverste ledelse. Imamene er spesielt utvalgt av regimet i Iran. De forkynner et hat mot Vesten, og målet er å forberede norske muslimer til handling, sier kilder til NRK. Vi har altså en situasjon der vi forsøker å møte det tradisjonelle trusselbildet fra Iran. Men hvordan møter vi den mer fordekte trussel – den som lever midt i blant oss?

Når PST kobles inn, har jo utviklingen gått for langt.

Jeg snakker om den påvirkningen som gjøres hver dag i det stille. Hvordan ivaretar vi denne type utfordringer i et åpent og demokratisk samfunn? Den situasjonen jeg beskriver, er ikke unik for Norge. Den oppleves i mange land. Så hvordan kan vi ha et internasjonalt strategisk konsept som hindrer denne form for fundamentalistisk undergraving innenfor egne grenser? Jeg tror nok at det er mer enn den gode samtalen som skal til for å møte denne trusselen fra et ekstremt og fundamentalistisk prestestyre.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [10:04:12]: Det var et stort og omfattende spørsmål og problemkompleks som representanten viser til. Det er en type trusler som han litt uklart skisserer. Det er ikke klart hva truslene består i, men det er åpenbart aktivitet som representanten ikke liker, det er verdier han ikke liker, og det er – skal jeg si – sponsorer han ikke liker.

Jeg vil begynne med å si at demokratiet skal møte de utfordringene fra en posisjon av styrke, fordi man bruker demokratiets virkemidler. Det betyr at vi har rettsstat, det betyr at vi har ordensmakt, og at vi har politimakt til å følge med på aktiviteter som kan være i strid med norsk lov. Det som er i strid med norsk lov, skal åpenbart reageres på fra politiet. Det som kan stå i fare for å være i strid med norsk lov, skal også behandles av den type makter.

Så tror jeg at det er riktig at vi skal vurdere både såkalte konvensjonelle og ukonvensjonelle trusler. Det er en debatt som ethvert land må ta på veldig mange områder. Vi må legge fra oss gamle kald-krig-instinkter og se at det også er nye utfordringer som berører vår sikkerhet. På dette området mener jeg likevel – som jeg sa innledningsvis – at vi må ta i bruk det som er demokratiets styrke når vi møter holdninger og meninger knyttet til tro, knyttet til livssyn. Jeg vil advare mot at vi nærmest likestiller trosretninger fra land og regimer vi ikke liker, med begreper som «uakseptabelt» og «forkastelig», fordi vi har religionsfrihet, vi har ytringsfrihet. Men jeg gjentar: Det er klare retninger i norsk lov for hva som er lovlig å gjennomføre, og hva som er lovlig å planlegge. Demokratiet må stille seg slik at vi har kapasitet til å følge med på det og til å stoppe det i tide, slik at det ikke utgjør en trussel for folk som bor i Norge.

Morten Høglund (FrP) [10:06:16]: Jeg takker for svaret.

Det er riktig at dette er nye trusler. Det er også riktig at jeg reagerer på sponsorene, og jeg reagerer på den virksomhet som gjøres. Jeg er ikke den eneste som reagerer. Iranske flyktninger reagerer, og svært mange muslimer reagerer på at regimer som står for direkte fiendtlige holdninger mot Vesten, kan operere fritt. En av kildene sier jo til NRK: Dere bør spørre norske myndigheter om hvorfor de ikke gjør noe for å stoppe fremveksten av en farlig fiende.

Ett av formålene med å ta opp dette er jo nettopp å bruke demokratiets virkemidler, som utenriksministeren var inne på, for å debattere det, få det frem i lyset. Det er ett virkemiddel. Men når man møter dette i land etter land, er jo også spørsmålet når det gjelder de regimer som

sponser dette, som Iran og Saudi-Arabia – som for så vidt ikke nødvendigvis alltid har samme agenda, de rivaliserer – om man ikke kan møte dem på en tydelig måte i internasjonale fora, snakke med andre europeiske ledere om de samme utfordringene og ha en felles holdning for å møte denne trusselen.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [10:07:22]: Det siste representanten Høglund sa nå, er jeg i grunnen enig i. Dette er debatter vi må ta. Jeg har tatt til orde for at når vi har trosfrihet, religionsfrihet og investeringsfrihet, er det verdt å stille spørsmålet tilbake igjen: Gjelder religionsfrihet i de landene som investerer? Jeg har tatt opp det i forhold til Saudi-Arabia. Jeg har gitt uttrykk for at det å få norsk myndighetsgodkjenning – som ikke er noe som er absolutt nødvendig, men som det blir bedt om – er ikke naturlig generelt, men det er etter mitt syn heller ikke naturlig i forhold til stater som ikke praktiserer religionsfrihet. Så jeg er enig i at å få dette fram i lyset, få det debattert, også kan avkle noen av mytene.

Som Høglund sier: Det at muslimer reagerer, er også et bredt begrep. Men folk som er engasjert i å kunne praktisere sin tro, som følger norsk lov, og som bruker religionsfriheten, de tar aktivt del i debatten om de retningene som kan komme på kant med det. Men det er ikke slik at vi kan assosiere ett land med ett regime, og så si at det er lovbrudd. Vi må ha ryddighet i begrepene, og det tror jeg demokratiet står godt rustet til å ha.

Presidenten: Det blir gitt anledning til tre oppfølgings-spørsmål – først Per-Willy Amundsen.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:08:44]: Det blir litt besynderlig når utenriksministeren viser til ytringsfriheten, endog religionsfriheten, som fundament i denne sammenhengen. Det å regulere innreise til Norge, det å stille krav til finansiering av miljøer i Norge, handler vitterlig ikke om ytringsfrihet eller religionsfrihet. Vi har den type regler på en rekke områder, f.eks. når det gjelder støtte til politiske partier. Det er altså ikke noe nytt at man regulerer innvandring, bevegelse over grensen til Norge, gjennom lovgivning.

Men jeg oppfatter statsråden slik at selv om man tar et standpunkt og sier at dette er en uønsket utvikling, så står man uten virkemidler til å gjøre noe. Man sier at dersom man får en forespørsel om finansiering av en moské fra radikale miljøer, f.eks. i Saudi-Arabia, vil statsråden si nei. Men hva gjør statsråden i de tilfellene hvor det ikke blir spurt? Skal man bare akseptere at den type finansiering og radikaliserings av muslimske miljøer foregår i Norge?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [10:09:59]: Jeg vil feste meg ved det representanten Amundsen sier: ulovlig virksomhet. Ulovlig virksomhet er per definisjon ikke lovlig, det er forbudt – virksomhet må bekjempes og straffes hvis den er ulovlig. Men det er ikke slik at det å etablere et trossamfunn hvor folk kan dyrke og pleie sin tro, er ulovlig, selv om det er i strid med det som er lang tradisjon i Norge. Det er den nye verden. Folk kommer til

å be til ulike guder og gå til ulike trossamfunn. Mye av det er fremmed for oss, og da må vi også ha en levende samfunnsdebatt om det – ikke minst, som representanten Høglund sa, med folk som har tilsvarende tro. Vi må ha et oppdatert regelverk, tilstedeværende ordensmakt, for å sørge for at hvis noe går over i det representanten sier, ulovlig virksomhet, blir det slått ned på – ikke bare når det har skjedd, vi må ha kapasitet til å følge med før det skjer. Det er den tilnærmingen vi må ha i en tid da vi har folk med mange ulike trosretninger i vårt land. Jeg mener igjen at det er demokratiets styrke å kunne møte denne type utvikling med den tilnærmingen.

Presidenten: Ine M. Eriksen Søreide – til oppfølgings-spørsmål.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [10:11:12]: Rammene om religionsfriheten er og skal være vide i Norge, men likevel har regjeringen ansvar for å passe på at de som driver sin virksomhet i Norge, holder seg innenfor lover og regler. Jeg er klar over at det ikke er utenriksministeren, men egentlig justisministeren som er adressaten for det spørsmålet jeg nå skal stille, men regjeringen som kollegium har likevel et ansvar for å påse at reglene blir fulgt.

Så vidt vi i Høyre tolker utlendingsloven § 7, finnes det en klar hjemmel for å nekte innreise dersom det av hensyn til rikets sikkerhet eller andre utenrikspolitiske forhold er nødvendig. Spørsmålet er: Hva gjør regjeringen for å følge opp akkurat det med å nekte innreise, dersom det viser seg at de som ønsker innreise, f.eks. imamer fra Iran, går på tvers av den aktiviteten som det er lov å drive i Norge?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [10:12:00]: Representanten har nok rett når hun sier at når det gjelder forvaltning av norsk lov, er det justisministeren som kan gi de beste svarene, men jeg tror likevel at svaret er ganske enkelt. Man trenger ikke noen spesiell paragraf for å nekte innreise for dem som planlegger å bryte norsk lov. Det må være helt klart.

Så kan man si at dette er et område som er nytt. Det er vanskeligere å føre bevis, det er vanskeligere å være sikker på hvor grensene går. Det er det jeg nå sier, at vi må ha både politi og påtalemyndigheter som kan følge med på denne utviklingen. Men jeg vil være varsom med å mistenkeliggjøre alle som kommer i ærend som handler om religion, som handler om tro, og stoppe dem ved å si at fordi de gjør det, har de per definisjon brutt norsk lov. Det er ikke tilfellet. Det reiser folk fra Norge til en lang rekke andre land og sprer et kristent budskap. De gjør ikke det for å bryte vertslandets lov, men vi får et større behov for å ha oppmerksomhet på det. Og som sagt, hvis folk ønsker å komme inn i Norge for å bryte norsk lov, skal de ikke komme inn, og hvis de gjør det etter at de kommer til landet, skal de også ut.

Presidenten: Dagfinn Høybråten – til siste oppfølgings-spørsmål.

Dagfinn Høybråten (KrF) [10:13:16]: Jeg vil takke utenriksministeren for klare og greie svar på hvordan man skal forholde seg til ulovlig virksomhet. Jeg vil også berømme utenriksministeren for usedvanlig klar tale overfor Saudi-Arabia i forhold til brudd på religionsfriheten der. Det er jo himmelropeende paradoksalt når rikfolk i Saudi-Arabia gir millionstøtte til bygging av moskeer i land som respekterer religionsfriheten, mens de selv er verdensmestere i det motsatte.

Jeg har et spørsmål av prinsipiell art til utenriksministeren, i forlengelsen av denne problemstillingen. Synes utenriksministeren at vår egen praktisering av religionsfriheten i Norge og forholdet til trossamfunn skal gjøres avhengig av hvordan andre land praktiserer religionsfriheten? Er det slik at fordi Saudi-Arabia bryter religionsfriheten på punkt etter punkt, så skal Norge føre en mer restriktiv praksis i sin utøvelse av religionsfrihet i Norge overfor menigheter som kommer fra Saudi-Arabia?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [10:14:19]: Siden det bare er kort tid, vil jeg svare ganske generelt nei på det. Jeg tror det er veldig viktig at vi nå, nettopp som jeg sa innledningsvis i svaret, bruker demokratiet og rettsstatens hevdvunne prinsipper på dette området. Det er altså ikke slik at vi skal la oss inspirere av slike land som ikke har religionsfrihet, i måten vi snevrer inn på vår side. Jeg tror vi står langt sterkere i å kunne føre disse argumentene, løfte dem på internasjonale arenaer – i FN, i Europarådet, i Menneskerettighetskommisjonen – hvis vi selv har en praksis i overensstemmelse med internasjonalt regelverk og hevdvunne tradisjoner, samtidig som vi viser at vi har et politi og ordensvesen som slår ned på enhver tendens til ulovlig virksomhet, spredning av hatefulle ytringer og oppfordringer til kriminelle handlinger. Jeg har sett det i gjennomgangen fra europeiske land som jeg har igangsatt nå for å se hvordan andre land reagerer på dette. Blant annet har Frankrike nettopp sagt at denne problemstillingen er vi ubekvem med, for vi vil ikke bli som Saudi-Arabia. Jeg er selvfølgelig helt enig. Det sier noe om måten vi innretter denne saken på, måten vi tar det opp på i internasjonale forum. Religionsfrihet i Norge er et adelsmerke i vårt samfunn, og det må vi ikke ødelegge i denne saken.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Elisabeth Aspaker (H) [10:15:38]: Jeg har et spørsmål til kunnskapsministeren om et rundskriv til forvirring.

Aftenposten har avdekket at det nye rundskrivet om vurdering og karaktersetting har skapt full forvirring blant landets lærere om hvordan dette skal forstås. Lærere uttrykker frustrasjon og protesterer mot et regime for fastsettning av standpunkt karakterer der engasjement og arbeidsinnsats i timene ikke skal telle, bare prøver. Om elevene er på Facebook eller følger med på tavlen, spiller liksom ingen rolle. Kort sagt betyr det at skoleflinke elever kan sitte og sløve, og svake elever kan unndra seg hjelp uten at det får konsekvenser.

Dette sender helt gale signaler til elevene og kan un-

dergrave både undervisningen og lærerens autoritet. Det er også vanskelig å skjønne hvordan dette kan gagne elevene. Faglig engasjement er viktig om man vil forbedre sine egne prestasjoner.

Rundskrivet som er sendt skolen, er langt fra entydig. Derfor er vi nå vitne til en slags NM i fortolkning av vurderingsforskriften, en svært uheldig og alvorlig situasjon. Om det nye vurderingsregimet blir stående uforandret, vil mye av motivasjonen for det løpende skolearbeidet falle bort. Det er kanskje det siste vi trenger i Norge når vi vet at norske elever skal prøve å ta igjen det forspranget deres jevnaldrende i andre land har i sentrale skolefag.

Er statsråden stolt over sin håndtering av denne saken og all den støy dette har skapt i norsk skole?

Statsråd Kristin Halvorsen [10:17:23]: Jeg er veldig glad for å få dette spørsmålet, for det er mange som setter mange flere spørsmålstegn ved vurdering og karaktersetting i ungdomsskolen og videregående skole enn det det er grunnlag for. Siden Stortinget enstemmig, inkludert Høyre, har vært enige om at det er de faglige prestasjonene som skal være utgangspunkt for standpunkt karakterer i fag, har vi selvfølgelig fulgt opp på hvilken måte vi gjennom rundskriv og rettleiding skal gi veiledning i forhold til vurdering. Spørsmålet rundt vurdering og hvordan man gir tilbakemelding til elevene, er veldig viktig. Det er et område vi har vært litt dårlige på. Det er avgjørende viktig for hvordan elever får vurdering underveis, men selvfølgelig også for en sluttvurdering, altså en standpunkt karaktervurdering, som gjør at man får rettferdige karakterer – og ikke trynefaktor.

Så til innholdet. Er det slik at innsats i timen og aktivitet i timen har betydning og kan vektlegges når lærerne skal sette standpunkt karakter? Ja, selvsagt. Hvis eleven gjennom sin aktivitet i timen gir uttrykk for faglig innsikt og er med på å vurdere og helt opplagt anvender den kunnskapen eleven har fått i faget, vil det selvfølgelig gi læreren et bilde av hva slags kunnskaper eleven har, og det er med i grunnlaget for å kunne sette en standpunkt karakter. Men det er jo ikke slik at aktivitet i seg selv – hvis man jabber på innpust og utpust uten å gi uttrykk for noen form for kunnskap – skal ha noe betydning. Det tror jeg de fleste synes er rimelig greit å forholde seg til.

Så punkt to: Er det da slik at hvis en elev er utrolig god i – la oss si – matematikk og svarer riktig på alt, men ligger langt foran de andre elevene og derfor kjeder seg i timen og gjør andre ting som er provoserende for fellesskapet, skal da vedkommende straffes i form av lavere matematikk karakter? Eller er det rimelig at man blir vurdert i matematikk ut fra sine matematikk kunnskaper, og så er det orden og oppførsel som i tilfelle skal brukes hvis en elev ikke deltar i fellesskapet eller på annen måte ... (presidenten klubber).

Elisabeth Aspaker (H) [10:19:39]: Statsråden svarer jo ikke på spørsmålet mitt, om hun er stolt av den måten denne saken er håndtert på. Statsråden bruker nå Stortingets spørretime til å gjøre rede for det direktoratet skulle ha klargjort i det rundskrivet som er sendt ut. Der skulle

fortolkningen ligge, der skulle det ha vært gitt klare føringer for hvordan lærerne skal utføre sin vurdering og sin praksis ute i skolen. Så det statsråden nå bare synliggjør, er at statsråden har sin fortolkning av dette. Rundskrivet er så uklart at lærere rundt om stiller masse spørsmål om hvordan dette er å forstå.

Så spørsmålet mitt blir da: Har statsråden tenkt å sende ut et nytt rundskriv som skal oppklare det første rundskrivet, eller hvordan har hun tenkt at man skal skape ro i skolen og trygghet for at man får en ens vurderingspraksis?

Statsråd Kristin Halvorsen [10:20:34]: For det første er det selvfølgelig slik at det er krevende å gi en rettferdig vurdering. Det er rimelig at elevene er opptatt av at trynefaktor ikke skal ha betydning, og det er rimelig at vi bestreber oss mest mulig på å kunne sette rettferdige karakterer. Det er ikke slik at det stort sett settes spørsmålstegn ved alt innhold i forhold til hvordan vurderingen skal være. Men det er selvsagt en sak som må vurderes, og som man hele veien må reflektere over når man er lærer, og det er: Hvordan gir man gode tilbakemeldinger underveis? Og hva er en rettferdig fastsetting av en standpunkt karakter?

Da er det selvsagt slik at vi går i dialog med lærere – og Utdanningsdirektoratet går også i dialog med lærere – for å finne ut av hvordan dette skal gjøres best mulig. Vi skal selvsagt bidra til å gjøre det så klart som mulig gjennom dialog. Om det er behov for noe nytt rundskriv, setter jeg spørsmålsteget ved. Men hvis man ønsker å lete etter en setning her og der å misforstå, er det selvsagt alltid mulighet for at det finnes noen lærere som gjør det. (Presidenten klubber.) Det finnes det også noen elever som ønsker å gjøre. Så her må man bare ta utgangspunkt i at det er den faglige kompetansen som skal avgjøre saken ... (presidenten klubber).

Presidenten: Klokken bør i alle tilfelle ikke være til å misforstå. Taletiden er ute når klokken står på null.

Statsråd Kristin Halvorsen [10:21:55]: Det hadde jeg ikke tid til å se på!

Presidenten: Det blir tre oppfølgingsspørsmål – først Svein Harberg.

Svein Harberg (H) [10:22:09]: Jeg registrerer at statsråden peker på at hvis noen vil plukke ut en enkeltsetning og misforstå, så er det mulig. Jeg registrerer at det også denne gangen etter et rundskriv fra departementet er stor uro og det som statsråden kaller misforståelser. Statsråden bruker muligheten i spørretimen til å prøve å rette opp og si at folk har misforstått. Det burde vel fortelle noe om det som kommer ut. Jeg ser også at statsråden i Aftenposten i dag har benyttet anledningen til å prøve å rydde opp. Er det ikke sånn at når en skal sette kriterier for fastsetting av karakterer, så burde det være tydelig? Etter å ha lest stykket i Aftenposten i dag, er det i hvert fall ikke mer tydelig for meg. Vil statsråden nå sørge for at det blir tydelige kriterier for hva som skal telle, og hva som ikke skal telle, og oppklare den uroen som er ensartet fra skolen?

Statsråd Kristin Halvorsen [10:23:12]: Den jobben som nå gjøres med forskriftene for vurdering, veiledning i hva som er god vurdering, får ganske god tilbakemelding fra Skole-Norge generelt sett. Men det er ikke sånn at det går an å lage en liste med vedtak om hvordan dette skal gjøres. Det går an å gi veiledning i hvordan man skal gi gode tilbakemeldinger og hva som er riktig vurdering.

Det er noen opplagte misforståelser som jeg mener det ikke finnes holdepunkter for, verken når det gjelder rundskriv eller veiledning, men som tydeligvis har bredd seg på en del skoler, f.eks. den oppfatningen at det er lærernes ensidige plikt å springe etter elevene for å skaffe seg et grunnlag for å sette standpunkt karakter. Det er det ikke. Det står klart i forskriften at eleven har plikt til å delta. Så den saken kan jeg bare rydde opp i med en eneste gang.

Så er det noen som har ment at elevenes innsats i timen ikke skal ha betydning for standpunkt karakteren. Det kan jeg bare avkrefte med en eneste gang. Det finnes ikke holdepunkter i rundskrivet for at man skal oppfatte det slik. Det er selvfølgelig det faglige uttrykket læreren skal ta med i vurderingen.

Presidenten: Mette Hanekamhaug – til oppfølgings-spørsmål.

Mette Hanekamhaug (FrP) [10:24:29]: Jeg er glad for og takker statsråden for at også hun er opptatt av en rettferdig og faglig karaktersetting i skolen. Det er nettopp dette som var årsaken til omleggingen fra Utdanningsdirektoratet og at elevorganisasjonen faktisk støttet dette.

Problemet med at innsats skal telle med, er at man får utfordringer: Hva er god innsats? Hvor mye skal den vektlegges i karaktergivningen? Hvor mye skal det bety i forhold til det faglige som fremvises på de teoretiske prøvene?

Så mitt spørsmål til kunnskapsministeren er: Ser kunnskapsministeren utfordringer som er knyttet til å blande en skjønnsmessig vurdering av innsats inn i karaktergivningen, at dette kan gi utslag i ulikhet blant ulike lærere i karaktersettingen, og at det heller bør være det rent objektive, faglige som presteres gjennom prøvene, som skal vektlegges?

Statsråd Kristin Halvorsen [10:25:31]: Jeg er ikke enig i at prøver alene er det beste grunnlaget for å vurdere elever, for det er selvfølgelig sånn at den innsatsen, eller den innsikten – la oss kalle det det – som man muntlig viser at man har i et fag, er med på å gi læreren et bilde av hva eleven har av kompetanse, og hva man har nådd faglig. Det må være med i vurderingen av hva slags standpunkt karakter man skal få. Men det har vært veldig viktig å understreke at det er kompetansemål og den faglige innsikten som elevene har, som er utgangspunktet for standpunkt karakteren i et fag, for akkurat som representanten Hanekamhaug sa, har det vært mange elever som har opplevd at det har vært en stor grad av trynefaktor. Det kan også skje når det gjelder skriftlige besvarelser, og det legges stor vekt på at læreren overfor elevene er tydelig

på hva slags kriterier som legges til grunn for standpunkt-karakter, og også gir nøye tilbakemeldinger underveis om dette.

Presidenten: Dagrun Eriksen – til siste oppfølgings-spørsmål.

Dagrun Eriksen (KrF) [10:26:42]: Jeg synes det er viktig at vi anerkjenner årsaken til endring, og det synes jeg kommer godt fram. En av de tingene som ikke er kommet fram, er at systemet kanskje premierte jenters måte å håndtere skolen på på en bedre måte enn gutters. Jeg tror det har vært riktig å gjøre noen endringer på dette.

Men samtidig er Kristelig Folkeparti veldig bekymret for at vi nå får en situasjon hvor man gjennom nasjonale prøver og ved at innsatsen sånn sett blir borte, kan få flere og flere elever som øver på prøver, og som blir mer og mer faglig orientert, og hvor måten å håndtere kunnskap på ikke kommer så godt fram.

Jeg bare ber statsråden vurdere f.eks. progresjon – altså framgang – som ett av kriteriene for å utvikle en annen måte å ta til seg kunnskap på, heller enn å bruke innsats som et slikt kriterium.

Hvordan kan en sikre at dette ikke handler om å øve på prøver, men at vi får elever som får kunnskap for livet?

Statsråd Kristin Halvorsen [10:27:47]: Dette er et veldig viktig spørsmål – hvordan man skal klare å finne balansen både når det gjelder vurdering og tilbakemelding av vurdering, og balansen i forhold til det brede samfunns-mandatet som skolen har. Ikke minst henger alle elevers motivasjon nøye sammen med at man mestrer noe, får positive tilbakemeldinger på det og så selvfølgelig strekker seg etter nye mål, og at man møter forventninger. Det betyr at vi skal være veldig forsiktig med å overfokusere på testing. Det dreier seg om de nasjonale prøvene, men det dreier seg også om hva som skal være bakgrunn for standpunkt-karakterer. Derfor er jeg så opptatt av å understreke at det ikke er sånn at jo flere skriftlige prøver man har, jo bedre grunnlag har man for å sette standpunkt-karakterer, eller jo bedre grunnlag har man for læring. Man må finne en rimelig balanse, og man skal også vektlegge hva elevene muntlig og i timene gir uttrykk for at de kan og behersker. Så vi må ha et bredt kunnskapssyn, og vi må ikke minst ha læring og ikke testing i sentrum i klassene.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:29:11]: Mitt spørsmål går til helseministeren.

Jeg er ganske sikker på at også helseministeren så på Brennpunkt i går. Der kom det fram flere ting, bl.a. et lite pent bilde av landets hovedstad på nattetid i helgen. Vi så et politi som bruker det meste av sine ressurser på flatfyll. Vi så en skjenkenæring som delvis er totalt ute av kontroll, og vi så også at myndighetene har et lite heldig grep med hvordan man skal ta i tu med disse helt uakseptable forholdene.

Så vet vi at justisministeren og helseministeren har

annonsert ved flere anledninger at man har et grep som man akter å presentere for Stortinget, og som har Kristelig Folkepartis fulle støtte, nemlig å redusere den maksimale skjenketiden nattetid fra kl. 03 til kl. 02. Det er en løsning som ikke minst politiet har vært særdeles opptatt av at man skulle få, slik at man kan få brukt politiet til det politiet bør brukes til, nemlig til helt andre ting enn å rydde opp etter flatfyll og en skjenkenæring ute av kontroll. Som en politimann sa på Brennpunkt i går: Vi øser og øser, men myndighetene tetter ikke hullet i båten.

I forslaget til statsbudsjett varsler statsråden at man vil oversende forslag til endringer i alkohollovgivningen høsten 2010. Mitt spørsmål er: Når vil Stortinget få seg forelagt forslag til en endring i alkohollovgivningen som innebærer at makstid reduseres fra kl. 03 om natten til kl. 02 om natten?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [10:31:27]: Jeg så også på Brennpunkt i går, og det som representanten Syversen beskriver som et lite flatterende bilde av landets hovedstad på nattetid, kan jeg helt klart bekrefte. Jeg vil likevel si at forhistorien, for å gjøre bildet komplett, var jo å sammenlikne skjenkenæringen i Stockholm med den i Oslo. I Stockholm håndhevet man faktisk alkoholloven, og i Oslo gjorde man ikke det i fire av fem tilfeller. Det er først og fremst de som skjenker, de som selger, og de som omsetter alkohol, som må håndheve regelverket. Vi hadde ikke hatt det som kan betegnes som flatfyll på gatene hvis regelverket hadde vært håndhevet. Og jeg vil være veldig tydelig på at det er den som har ansvaret, som også må ta det ansvaret.

Vi har et nasjonalt ansvar når det gjelder å sette rammebetingelser for omsetning av alkohol. Jeg er glad for at vi har en streng alkoholpolitikk i Norge, at vi har vinmonopol, at vi har høye avgifter, som på den måten begrenser, og at vi har reklameregler som også gjør at jeg tror vi lykkes bedre med alkoholpolitikken enn man gjør i andre land.

Det er riktig at vi har sagt at vi skal legge frem et forslag nå i høst. Det kommer. Men jeg kan også si at når det gjelder innskrenking i skjenketiden, vil vi ikke gjøre det på det nåværende tidspunkt. Vi vil avvente det forskningsarbeidet som SIRUS nå gjør i mange byer, vel vitende om at det er absolutt en sammenheng mellom vold og alkohol. Men når det gjelder skjenketiden, vil vi eventuelt komme tilbake til det.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:33:26]: Det er ganske oppsiktsvekkende at det justisministeren da i over ett år har skrytt av i mange, mange sammenhenger, også i denne salen, nå forlater regjeringen – det viktigste virkemiddelet for å sørge for at man får mindre alkoholrelatert vold. Man kan spørre en hvilken som helst politimester og få det svaret. Det må bety at det er en propp i regjeringen.

I Oslo er det slik at det er partiene Høyre, Framskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti som har stått for denne – jeg kaller det – helt vanvittige skjenkepolitikken som er her i byen, og som sammen også står for de åpningstidene vi har.

Så mitt spørsmål er da: Er SV også i regjering proppen i denne saken?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [10:34:29]: Mitt inntrykk er jo at Kristelig Folkeparti har vært med ganske lenge i styringen av Oslo.

Og når det gjelder håndheving av alkoholloven og skjenkestedene i Oslo, er det helt tydelig et kommunalt ansvar. Det må ligge hos kommunen gjennom skjenkekontroll og gjennom opplæring av dem som serverer. Det vil ikke hjelpe om man skyver noe én time frem. Man kan fortsatt oppleve den samme sammenheng mellom vold og alkohol.

Så har jeg også sagt at vi skal komme tilbake til dette når vi ser forskningsresultatene fra SIRUS. Det er nemlig slik, som jeg sa, at sammenhengen mellom vold og alkoholskader er ganske tydelig. Det kom også frem i programmet i går.

Når det gjelder skjenketidene, kan man anta at jo lenger man skjenker, jo verre blir situasjonen. Samtidig er det lite forskning på dette fra Norge. Derfor gjennomfører SIRUS dette nå.

Presidenten: Det blir gitt anledning til to oppfølgings-spørsmål – først Filip Rygg.

Filip Rygg (KrF) [10:35:51]: Dette var mildt sagt overraskende signaler fra statsråden. I lokalavisen som både undertegnede og statsråden holder, Bergensavisen, kunne vi i går, tirsdag 23. november, lese at etter en reduksjon i skjenketiden er volden nær halvert på tre år.

Det er hevet over enhver tvil at tilgjengelighet, og herunder skjenketider, har stor betydning for konsumet og skadevirkninger.

Statsråden skrev selv i Aftenposten tidligere i år:

«Vi ønsker å redusere omfanget av alkoholrelatert vold. Forskning og erfaring peker i samme retning: Reduksjon av skjenketiden virker. Derfor har Helse- og omsorgsdepartementet foreslått å innskrenke maksimaltiden for skjenking.»

Spørsmålet blir derfor etter det svaret som er gitt: Be-tviler statsråden nå denne forskningen hun selv viste til for under ett år siden?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [10:36:42]: Etter at denne saken var ute på høring, har jeg lest innspillene, og også høringsinnspillene, som har kommet, ganske nøye. Det er ikke slik at det er entydige bilder fra ulike deler av Kommune-Norge når det gjelder dette. Også fra Bergen har jeg fått signaler om at det er vanskelig å se om innskrenkingen på en halv time av skjenketiden alene har ført til mindre vold, fordi man må også se dette i sammenheng med andre tiltak.

Jeg vil gjenta at det aller, aller viktigste – enten man stenger kl. 02, kl. 02.30 eller kl. 03 – er den kontrollen som utøves på skjenkestedene. Det at man har en ansvarlig skjenkekontroll, er kommunenes ansvar. Mange kommuner har ønsket at de selv skal bestemme hvor lenge man skal kunne ha åpent. Men det krever også at man håndhe-

ver alkoholloven på en skikkelig måte. Det gjelder i Oslo, det gjelder i Bergen, det gjelder alle steder.

Så har jeg sagt at vi vil komme tilbake til dette når SIRUS (presidenten klubber) har gjennomført sitt omfattende forskningsprosjekt, som de selv (presidenten klubber) på eget initiativ har tatt opp.

Presidenten: Presidenten må nok en gang be om at man forholder seg til taletiden på en edruelig måte!

Jon Jæger Gåsvatn – til oppfølgings-spørsmål.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [10:38:08]: I Fremskrittspartiet har vi programfestet at en skjenkebevilling skal være lett å få og lett å miste. Men en av de store utfordringene vi har, er at det er 430 kommuner i dette landet som har en ulik praksis for og en ulik tilnærming til skjenkekontroll.

Det er forbudt med skjenking av overstadig berusede og skjenking av mindreårige. Men vi hører om kommuner som utfører skjenkekontroll kl. 14, og vi ser kommuner som selv ved gjentatte brudd på alkoholloven nøyer seg med en advarsel. Vi har også hørt om kommuner som skjeler til konkurransevridning med nabokommunen med hensyn til utmåling av straff for overskjenking og skjenking av mindreårige.

Spørsmålet mitt til statsråden blir om statsråden kunne tenke seg å utarbeide klare nasjonale retningslinjer for hvilke sanksjoner som skal gis ved brudd på alkoholloven. Vi vet at kommunene ønsker selvstyre i forhold til åpningstid. Når det gjelder reaksjoner på brudd på alkoholloven, er det på sin plass å få nasjonale retningslinjer for det?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [10:39:08]: Representanten Gåsvatn behøver ikke bekymre seg for de 430 kommunene. Han kan konsentrere seg om den kommunen som representanten Gåsvatns parti har ansvaret for, nemlig Oslo. Det som ble vist veldig tydelig på Brennpunkt i går, var at fire av fem skjenkesteder i Oslo skjenker berusede personer. Derfor bør politikerne i Oslo ta skjenkekontrollen på alvor. Kommunene har full anledning til å ta skjenkebevillingen fra dem som bryter alkoholloven. Det er lokalpolitikernes klare ansvar å sørge for at ingen skjenker overstadig berusede. Da ville vi fått mye mindre fyll i gatene, og vi kunne hatt en mye tryggere hovedstad også på kveldstid.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Trine Skei Grande (V) [10:40:19]: Jeg vil gå fra orden og oppførsel til fagkarakterer igjen.

Venstre mener at lærerne er viktigst. Flere gode lærere er det norsk skole trenger. Statsråden har på vegne av regjeringa et veldig beskjedent mål for etter- og videreutdanning med 2 500 plasser, enda vi vet at det fins 30 000 lærere i norsk skole som mangler faglig fordypning i de fagene de blir satt til å undervise i. Sjøl Utdanningsforbundet karakteriserer det som et svik mot elevene. En tredel av de plassene som regjeringa tilbyr, står

faktisk ubrukt. Det er ikke fordi norske lærere ikke vil vite.

På Utdanningsforbundets sider er det bl.a. en lærer som skriver:

«Jeg er også en av de heldige!! Føler meg privilegert i år med 2 dager nedsatt til studier i matematikk. Er ikke arbeidsledig et sekund som kontaktlærer i 7 klasse ved siden av, men så fantastisk å få muligheten til å studere og lære igjen. Dette trenger vi alle!! Får også dekket utgiftene til studiet. Synd at det er så alt for få som får denne muligheten.»

En annen lærer skriver:

«Dette spleiselaget er feilslått. Staten må gå inn å dekke det hele for kommunen har ikke råd til å dekke sin del. Hvis det skal fortsette slik vil jeg være pensjonist før jeg vil få mulighet til å få videreutdanning. Jeg er 39 år nå.»

Regjeringa har prioritert en kvart milliard kroner til frukt, flere timer til lærere som ikke fins, og leksehjelp med ufaglærte. Det har vært regjeringas prioritering. Mitt spørsmål til utdanningsministeren er: Er det ikke nå på tide å se på hele fordelingsnøkkelen? Her kan vi gå inn og prioritere enda mer uten å gripe inn i det lokale sjølstyret og faktisk være med på den viktigste spleisen for norsk skole, nemlig flere gode lærere.

Statsråd Kristin Halvorsen [10:42:34]: Jo, læreren er viktigst. Lærerens kompetanse er viktigst. Heldigvis har vi klart å øke rekrutteringen til lærerutdanningen med over 30 pst. i løpet av to år, men vi har også et stort behov i forhold til dem som allerede er lærere i skolen, slik at de skal få utviklet sin kompetanse og få etter- og videreutdannet seg.

I dette spørsmålet er ikke hovedutfordringen at det er bevilget for lite penger fra staten. Det er modellen for hvordan vi får gjennomført etter- og videreutdanning som vi ikke har truffet helt med, og som jeg ser nærmere på. Vi får ikke brukt alle de plassene vi har, og det er flere ting som bør gjøres bedre. Det ene som vi har begynt å endre på fra dette skoleåret, er å få mer av videreutdanningen nærmere lærerne, altså mer desentralisert. Det er voksne folk. De har familieforpliktelser. Det er vanskelig for mange å delta.

Spørsmål nr. 2: Har vi funnet den rette balansen i spleiselaget mellom kommunene og staten og lærerne? I dag er det sånn at vi krever en egeninnsats fra kommunene for å investere i sine lærere. I utgangspunktet synes jeg at det er viktig. Når kommunene er arbeidsgivere, når de har forhandlingsansvar for lærerne og ansvar for å avtale arbeidstid osv., synes jeg at de også skal bidra til videreutdanning, ikke bare sitte passive og rope på staten om øremerkede midler. Men spørsmålet er jo om vi har funnet den riktige balansen her.

Så er det en siste utfordring og til dels også uenighet mellom kommunene og lærerne og staten på den andre siden. Det er at mange kommuner ønsker seg korte kurs som ikke nødvendigvis gir noe særlig formell kompetanseoppbygging, mens lærerorganisasjonene og vi har vært opptatt av at man skal gi studiepoeng, lengre

kurs og formell kompetanseoppbygging. Det tror jeg er klokt.

Trine Skei Grande (V) [10:44:39]: Jeg er gammel lærer. Hvis jeg, ut fra debatten om vurdering som vi har hatt tidligere, skulle ha vurdert dette svaret i forhold til spørsmålet om kompetansekrav, så hadde statsråden kommet litt dårlig ut når svaret bare handler om at dette skal man se på. Det hadde ikke slått igjennom i en skoleklasse hos meg, for å si det sånn.

Hun sier at pengene her ikke er problemet. Det samme gjentok statssekretæren hennes litt tidligere. Da uttalte to lærere fra Utdanningsforbundet i Rogaland at det var en provokasjon mot hele lærerstanden.

Når det gjelder etter- og videreutdanning, er det faktisk mulig for oss å gå inn med målrettede penger, betale større andeler av kommunenes utgifter, uten å gripe inn i det lokale sjølstyret. Jeg tror ikke statsråden når hun sier at dette er noe som kommunene ikke vil. Jeg tror at kommunene vil, men at kommunene ikke ser noe økonomisk handlingsrom. Hvorfor kan ikke vi hjelpe dem til å gi lærerne det de vil ha?

Statsråd Kristin Halvorsen [10:45:45]: Det er ikke nødvendigvis enighet om hva lærerne vil ha, og hva kommunene vil ha. Det kommunene ofte ønsker seg, er kortere kurs, og de protesterer mot at vi ønsker en så klar videreutdanningsprofil på disse pengene. Så det er en uenighet der lærerne oftere er enige med meg enn med kommunene.

Og for det andre: Nei, det er ikke sånn at rike kommuner investerer i lærernes videreutdanning mens fattige kommuner ikke gjør det. Det handler om hvordan man prioriterer lokalt, og mange kommuner klarer faktisk å prioritere videreutdanning med sine 40 pst. i spleiselaget til dette.

Ja, jeg skal se på om vi fordeler byrdene rimelig mellom stat og kommune og lærere nå, men når kommunene vil ha arbeidsgiveransvaret for lærerne, og de har arbeidsgiveransvaret for lærerne, så synes jeg det er rimelig at også kommunene bidrar til å videreutdanne sine lærere, og at man ikke tenker at dette gjør vi bare når staten gir oss penger til det.

Presidenten: Det blir tre oppfølgingsspørsmål – først Borghild Tenden.

Borghild Tenden (V) [10:47:05]: Jo mer jeg hører på statsråden, jo mer forvirret blir jeg. Det jeg synes jeg har hørt til nå, var først bare satsing på mat, nå er det en halv banan, og også å forlenge skoledagen – som Trine Skei Grande også var inne på.

Venstre mener, og har alltid ment, at kompetanse er viktigere enn flere timer og den hele eller halve bananen, eller hva det nå er. Det sistnevnte koster faktisk 241 mill. kr per år, og det er penger som, slik Venstre ser det, kunne ha blitt brukt helt annerledes.

Nå hører jeg statsråden innledningsvis i svaret til Skei Grande bekrefte at kompetanse er viktigst. Jeg ønsker å høre statsråden si det en gang til. Er det nå sånn at kunn-

skapsministeren vil støtte Venstres forslag når det gjelder opptrapping av kompetansen blant lærerne i fremtiden?

Statsråd Kristin Halvorsen [10:48:07]: Jeg jobber med dette hver eneste dag. Det er ingen grunn til Borg-hild Tendens forvirring ut fra hva vi holder på med i hvert fall, men det kan jo være andre ting som kan forvirre.

Det er avgjørende viktig at vi klarer å bygge opp kompetansen blant lærerne, at vi klarer å rekruttere flere lærere, at vi klarer å gi veiledning og fylle på. En del av diskusjonen rundt vurderingsforskriften handler også om dette. Vi har vektlagt videreutdanning og formell kompetanseoppbygging. Det mener jeg er riktig.

Så til det mest smålige forslaget som finnes i norsk skolepolitikk. Det er å ta disse eple- og banankronene fra elevene i ungdomsskolen. Jeg tror at vi kommer til å bli mer og mer opptatt av at ernæring og læring henger nøye sammen. Spør ungdomsskoleelevene – de sier akkurat det samme. Det er tross alt begrenset hvor mange lærere man får for én banan! (Munterhet i salen.)

Presidenten: Bente Thorsen – til oppfølgingsspørsmål.

Bente Thorsen (FrP) [10:49:20]: Behovet for mer fleksibilitet i videreutdanningen av lærerne var også et stort tema i debatten i fjor. Ministeren ville bl.a. se på modellen fra Karmøy, der man utdannet langt flere etter egen modell enn etter regjeringens modell. Ingenting har skjedd så langt, og det er slett ikke lærerne det står på. Det er ikke til å komme ifra at dette rett og slett er en for kostbar løsning for kommunene til å delta i.

Når vil ministeren sørge for at ordningen med videreutdanning av lærerne gjøres mer fleksibel, slik at flere kan delta?

Statsråd Kristin Halvorsen [10:50:05]: Jeg jobber med dette, fordi det er riktig at vi ikke har truffet med den modellen når vi har 2 500 plasser, men benytter 1 600 av dem.

Men det er to ting jeg ikke umiddelbart har lyst til å gi meg på. Det ene er at mange kommuner ønsker kortere kurs. Vi mener det er viktig at disse pengene, som kommer i tillegg til det kommunene ellers bruker til etterutdanning, har en innretning mot videreutdanning. Da er det viktig at vi legger til rette for at det kan være så desentralisert som mulig, og skje så nær lærerne som mulig. Det har vi gjort noen endringer på, og det skal vi fortsette med.

Da gjenstår ett spørsmål, og det er: Er det spleiselaget mellom stat og kommune og lærere, som f.eks. dreier seg om å spleise på vikarutgifter, som kommunene ofte kan la være å betale hvis det er kortere kurs, men som de må stille opp med når det er lengre kompetansekurs, riktig balansert? Det skal jeg se på. Det skal jeg ta opp i diskusjon med kommunene. Men jeg synes det er viktig at kommunene selv er med på å investere i sin egen arbeidskraft. Det må alle andre arbeidsgivere gjøre.

Presidenten: Elisabeth Aspaker – til neste og siste oppfølgingsspørsmål.

Elisabeth Aspaker (H) [10:51:23]: Det er nå et halvt år siden vi hadde den første bekymringssamtalen knyttet til at etterspørselen etter videreutdanning for lærere var langt lavere enn det vi hadde forventet når sju av ti lærere sier at de faktisk ønsker seg faglig påfyll. Rett etter påske hadde vi en interpellasjonsdebatt her, hvor statsråden tok velvil-lig imot mange gode forslag om hvordan etter- og videreutdanningen kunne gjøres mer desentralisert. Vi viste til suksesshistoren fra Sogn og Fjordane, som har kjørt igjennom 300–400 lærere i året. De er ikke i nærheten av å få til det samme med det opplegget som regjeringen har lagt opp til.

Lærerne er ansvarsbevisste familiefolk. De kan ikke reise fra familien sin. Mange lærere kan heller ikke reise fra klassen sin, fordi det ikke er faglærte lærere å sette inn i stedet. Troms fylkeskommune har til alt overmål fått beskjed om at de skal sende sine lærere til Trondheim og ikke til Tromsø, som altså er en universitetsby.

Hva vil statsråden nå gjøre for å gå tilbake til den gamle oppskriften som virker, i stedet for å kjøre videre med et opplegg som ikke fungerer?

Statsråd Kristin Halvorsen [10:52:27]: Vi har, fra i høst, lagt vekt på at vi skal ha et mer desentralisert tilbud. Dette er en ordning som vi har hatt to år på rad. Vi startet med 1 500 – og vi har trappet forsiktig opp. I tillegg kommer tilbudet til rektorutdanning, der vi startet med 200, og nå har nesten 400 deltakere, men vi har fremdeles ledig kapasitet der også. Rektortilbudet har gått til nytillsatte rektorer. Nå utvider vi, slik at de som ønsker å bli rektorer en gang i framtiden, kan søke. Så da regner jeg med at den delen kan disponeres.

Så må vi finne den rette formen som gjør at man har videreutdanningsmuligheter nærmere, og at det gir bedre mulighet for lærerne til å benytte seg av tilbudene. Men jeg tror at et kjernepunkt her er spørsmålene: Hvem betaler for vikaren, og er det mulig å få vikar? Her er det et spleiselag, og jeg mener at kommunene fremdeles skal bidra. Så får vi se på om vi har funnet den rette balansen, for i dag er det et spleiselag – 40/40 for stat/kommune og 20 pst. for læreren.

Presidenten: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [10:53:49]: Mitt spørsmål går til helseministeren.

De siste årene har jeg vært med på å bevilge flere millioner kroner i erstatning til mennesker som har fått sin barndom ødelagt på grunn av seksuelle overgrep. Gjennom Stortingets erstatningsutvalg har jeg fått inngående kjennskap til hva slike overgrep gjør med en – både som barn og senere som voksen. Det handler om psykiske lidelser, store rusproblemer samt manglende tillit og relasjoner til andre mennesker. Som samfunn har vi en plikt til å skjerme barn mot slike overgrep så langt det lar seg gjøre.

Det finnes behandlingstilbud for pedofile som erkjen-

ner at de har et problem, men ifølge media er vi flere ganger blitt gjort oppmerksom på at det er flere års ventetid for slik behandling. Jeg håper at helseministeren er enig med meg i at dette ikke er akseptabelt, og jeg vil vite hva helseministeren konkret vil gjøre med dette.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [10:55:06]:

Det er et alvorlig spørsmål representanten reiser når det gjelder barn som er blitt utsatt for seksuelle overgrep enten i sin egen familie eller utenfor, og hvordan det går med mange av dem senere i livet, hvor mange har store problemer med psykisk helse og rus.

Behandling av pedofile må likevel skje innenfor det apparat vi har for psykisk helsevern, og innenfor de institusjoner som har blitt bygd opp gjennom opptrappingsplanen i psykiatrien. Vi har nå mer enn 70 DPS-er rundt omkring i landet, og vi har også en spesialisthelsetjeneste innenfor psykiatri som behandler langt flere enn det man har gjort tidligere. Det kan vanskelig være et annet sted man skal ha kompetanse på disse personene enn innenfor psykisk helse og innenfor psykiatrien.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [10:56:30]: Institutt for klinisk sexologi har spesialisert seg på denne gruppen og behandler flere som har blitt dømt for seksuelle overgrep. De sier at de har 40–50 personer som foreløpig ikke har forgrepet seg, men som ber om hjelp. Dette instituttet har kapasitet til å hjelpe mange flere. De sier at de har sendt henvendelser til Helse- og omsorgsdepartementet om at de – ved å få mer bevilgninger – vil kunne hjelpe disse, men at de har fått avslag på det de siste årene. Så spørsmålet er: Burde vi ikke ta denne kostnaden ved å hjelpe disse pedofile, framfor å ta kostnaden ved ødelagte liv i den andre enden?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [10:57:27]:

Hvis man kunne vite hvem som ville forgripe seg, er jeg jo veldig enig i det. Som samfunn må vi gjøre alt vi kan for å skjerme dem som blir utsatt for overgrep. Jeg er også enig med representanten i at vi må behandle dem som ber om å få behandling, og ha et tilbud til dem. Når det gjelder all type behandling, er det noe som ligger ute i de regionale helseforetakene. Jeg vet at dette har vært tatt opp tidligere. Jeg vet også at mange får behandling i fengsel, når de er der, og også andre steder. Det nevnes ett spesielt sted som kan gi denne type behandling. Vel, det kan vi alltså ta opp senere, og se på om dette er et institutt som ikke er brukt, men som har en kompetanse som vi burde benyttet oss av.

Presidenten: Det blir anledning til ett oppfølgings-spørsmål – fra Jon Jæger Gåsvatn.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [10:58:46]: I helsevesenet bruker man ofte John Deweys gamle tese om viktigheten av «learning by doing», altså at man gjennom aktivitet skal lære seg å bli god og dermed forbedre kvaliteten på tilbudet.

Statssekretær Robin Kåss har uttalt i media at kunnskapen om pedofili er mangelfull, og at hjelpetilbudet derfor

er lite omfattende. Er statsråden enig med sin statssekretær i denne betraktningen? Og i tilfelle hun er det: Hvorfor reduserer man da bevilgningen til kanskje det fremste miljøet som kan noe om dette temaet, nemlig det som representanten Kjønaas Kjos nevnte, Institutt for klinisk sexologi og terapi? Vi ser i media at det står pedofile i kø for behandling. Hadde det ikke da vært bedre å øke bevilgningene og lære mer, og gjennom det kunne forebygge at pedofile forgriper seg på barn og ødelegger livet deres?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [10:59:38]:

Jeg er opptatt av at vi skal gjøre det vi kan for å unngå at overgrep skjer, eller at overgripere forgriper seg, særlig hvis de har gjort det tidligere. Derfor er det viktig at de får behandling – selvsagt er det det. Samtidig er det slik at når det gjelder all type behandling, er det noe som ligger rundt omkring i regionene, i helseforetakene, men jeg har jo nå blitt gjort oppmerksom på ett spesielt miljø, som er spesialister på pedofili, og jeg skal ta det med meg videre. Så får jeg eventuelt komme tilbake skriftlig med en orientering om hva det er de kan tilby, som vi ikke benytter oss av i dag.

Presidenten: Da rekker vi et hovedspørsmål til.

Sonja Irene Sjøli (H) [11:00:39]: Jeg har et spørsmål til helseministeren.

I Brennpunkt i går kveld kunne vi også se en sterk og hjerteskjærende historie om barn som fødes med abstinens, fordi mødrene bruker metadon og Subutex under svangerskapet. Vi så historien om en kjærlig mor som ville sine barn vel, men som ikke fikk tilbud om annet enn å bruke sterke medikamenter.

Vi vet at 50–60 barn hvert år har vært utsatt for dette. Vi vet at de fleste har sterke abstinenser som må behandles med morfin, ofte i ukevis. Vi vet ikke hvilke skadevirkninger dette har på sikt, men noen av Norges fremste barneleger har uttrykt sterk bekymring for konsekvensene for barna. På andre områder legger norske helsemyndigheter et føre-var-hensyn til grunn for sine anbefalinger til gravide. Gravide rådes til totalavholdenhet fra alkohol, til å unngå innlandsørret over 1 kg og til ikke å drikke mer enn to kopper kaffe hver dag. Det er bra, for alle barn har rett til beskyttelse mot helseskader. Men ifølge Helsedirektoratet skal dette ikke gjelde barn av mødre som er under legemiddelassistert rehabilitering. I Helsedirektoratets forslag til retningslinjer er metadon og Subutex anbefalt som behandling under graviditet. Høyre fikk støtte for i Stortinget, da vi behandlet svangerskaps- og fødselsmeldingen i fjor, at slike barn skal ha samme beskyttelse mot helseskader som andre barn, og mener at dette eksperimentet må stoppes, og at de som planlegger graviditet, må rådes til å slutte med medikamenter og få god hjelp og støtte til å gjennomføre et rus- og medikamentfritt svangerskap.

Statsråden har vist til i et brev til meg at Helsedirektoratet mener det er urealistisk at LAR-brukere skal slutte med medikamenter under svangerskap. De mener det ikke er mulig å gi et annet tilbud til disse kvinnene. Og det jeg hører, er at Helsedirektoratet ikke engang vil for-

søke å gi disse kvinnene et annet tilbud, slik at barna kan fødes uten abstinenser.

Vil statsråden følge opp Stortingets klare beskjed om at kvinner i LAR skal rådes til å slutte med metadon og Subutex før graviditet og gis god støtte til et rus- og medikamentfritt svangerskap?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [11:03:04]:

Ja, den første delen av Brennpunkt i går var også hjerteskjærende på denne måten, fordi det er en realitet at en del barn i Norge blir født ikke med avhengighet, men med abstinens. Selvsagt er det best for gravide å være totalavholdende i hele svangerskapet – det er jo ingen uenighet om det – og det å beskytte fosteret, eller barnet, på best mulig måte tror jeg alle er opptatt av.

Så er det en realitet at mange, i hvert fall en del, rusavhengige får barn – det er en realitet at mange som går på LAR, metadon eller Subutex, er gravide. Da er spørsmålet: Hvordan skal man da hjelpe kvinnen til å få frem barnet på best mulig måte? Etter det som er kommet frem, selv om jeg så at det var nyanser i det programmet, er det en anbefaling fra Helsedirektoratet – og jeg forstår at det også er å støtte seg på internasjonal forskning – at man skal fortsette med den behandlingen under svangerskapet. Jeg vil jo understreke at det aller beste er at man ikke har noen avhengighet i det hele tatt, eller er under behandling, at man verken ruser seg eller tar medikamenter under et svangerskap, men klarer å avvikle det før man blir gravid. Men så er realiteten dessverre ikke alltid slik.

Det er altså et arbeid på gang nå hvor man har utarbeidet nasjonale retningslinjer for gravide i LAR, og for oppfølging av barna opp til skolealder. Denne arbeidsgruppen har kommet med 234 anbefalinger. Når det gjelder 233 av dem, er man enige. Dette er nå sendt ut på høring, og disse retningslinjene vil bli lagt frem med det første.

Sonja Irene Sjøli (H) [11:05:11]: Mitt spørsmål dreier seg om anbefaling til dem som planlegger graviditet, ikke om dem som allerede er gravide. Dette er det statsråden som har ansvar for, og ikke Helsedirektoratet. Dette er ikke et spørsmål om faglig uenighet, det er et etisk spørsmål om vi så langt som mulig skal forsøke å beskytte disse barna mot skader. Og slik jeg oppfatter Helsedirektoratet, som da statsråden skyver foran seg, mener de at det ikke er mulig å gi et annet tilbud til disse kvinnene før de blir gravide. De vil altså ikke forsøke å legge opp til det en gang, det er slik jeg leser Helsedirektoratet. Nå vil jeg ha et klinkende klart svar fra helseministeren: Vil hun anbefale kvinner som planlegger å bli gravide, og som er under legemiddelassistert rehabilitering, å slutte med metadon, eller vil hun ikke?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [11:06:14]:

Som jeg også sa i sted, er jeg selvfølgelig opptatt av at de fleste klarer å gjennomføre et svangerskap uten verken rus eller legemiddelassistert rehabilitering, Subutex eller metadon. Selvsagt, det er jo noe som vi alle innprenter, er det det beste hvis man klarer det. Så vet vi at noen blir gravide når de går på LAR eller Subutex. Og så spørres

det: Hva skal man gjøre hvis man planlegger en graviditet? Ja, hvis man planlegger en graviditet og klarer å slutte med rus eller med LAR, er det jo helt klart at det må være det beste. Men samtidig har jeg lyst til å understreke at jeg er helseminister, jeg sørger for at det blir utarbeidet retningslinjer, at det jobbes med det. Mange andre ting må jeg faktisk overlate til medisinsk faglig ekspertise.

Presidenten: Det blir gitt anledning til ett oppfølgings-spørsmål – fra Kari Kjonaas Kjos.

Kari Kjonaas Kjos (FrP) [11:07:29]: Hvert år fødes flere barn som har blitt påtvunget store narkotikadoser de ni månedene de har tilbrakt i mors mage. Når navlestrengen kuttes, stopper tilgangen på narkotika, og en flere uker lang nedtrappingsperiode med steinharde abstinenser begynner for den lille.

Jeg oppfatter at Helsedirektoratet bagatelliserer disse konsekvensene. Jeg oppfatter at Helsedirektoratet prioriterer kvinnene framfor de nyfødte barna. Og jeg føler at Helsedirektoratet på denne måten svekker sin egen tillit i befolkningen. Har helseministeren den samme bekymringen?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [11:08:17]: Jeg skulle ønske at ingen barn opplevde at mor bruker skadelige medikamenter under svangerskapet. Men vi vet at noen av kvinnene som går på LAR, blir gravide. Så har det vært internasjonal forskning, det har vært vurderinger i Norge, det har vært en arbeidsgruppe som har sett på hva som er den beste behandlingen under svangerskapet. Og da må jo jeg forutsette at de som har den kompetansen og den kunnskapen – og som vi også så i Brennpunkt i går – som sier at mor og barn i den sammenheng ikke kan skilles, gjør det som er best for kvinnen og ikke minst for barnet. Det er grunnleggende at vi må ha det skillet mellom oss politikere og fagfolk. De sier også at det er den beste kunnskap og den beste vurdering som de har i dag. Og det er det de følger.

Presidenten: Dermed er den muntlige spørretimen omme.

Sak nr. 2 [11:09:33]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir én endring i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den oversikten som er omdelt på representantenes plasser i salen.

Den foreslåtte endringen i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringen var som følger:

Spørsmål 13, fra representanten Rigmor Andersen Eide til arbeidsministeren, er overført til kunnskapsministeren som rette vedkommende. Etter anmodning fra kunnskaps-

ministeren blir dette spørsmålet flyttet og besvart etter spørsmål 2, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 1

Bente Thorsen (FrP) [11:10:10]: «Jeg viser til artikkel den 15. november side 4 og 5 i Haugesunds Avis om en lærer som har begått overgrep mot elever, og som mottar en fin attest fra skolen han er permittert fra som følge av påstander om overgrep. Saken ble ikke anmeldt, læreren fikk ny jobb i skolen et annet sted i landet, og begikk nye overgrep. Overgrep må anmeldes og dom foreligge for at straffbare forhold registreres.

Hva vil statsråden foreta seg for å styrke tilliten til vandelsattest, og at skoleeier ansvarliggjøres til å anmelde mistanke om overgrep?»

Statsråd Kristin Halvorsen [11:10:58]: La meg bare gå litt igjennom hva som gjelder av regler på området. Det som altså er avklart, er at det er krav om politiattest for ansatte i barnehager, i grunnskolen, i videregående skole og i SFO, og det har det vært i flere år. Så har vi fra 1. august 2010 fått et krav om at det også skal gjelde for ansatte i kultur- og musikkskoler samt at det er utvidet til å gjelde for dem som jobber med leksehjelp.

I det høringsbrevet som er sendt ut inneværende høst, er dette kravet foreslått utvidet til også å gjelde skolelignende aktiviteter, f.eks. sommerskoler, fotballskoler, ballettskoler osv. Det er i samme høringsbrev foreslått utvidet til også å gjelde for andre straffbare forhold enn seksuelle overgrep, f.eks. grov vold, ran og narkotikakriminalitet. Det gjelder også for barnehager.

Vi er altså veldig opptatt av å få et regelverk på dette området som gjør at man kan registrere folk som har begått alvorlige former for kriminalitet. Men vi har selvfølgelig også en del utfordringer. For det første vil jeg si at selv om politiattesten er i orden – selv om man har en politiattest, og den er i orden – må man ikke ensidig stole på det. Det er ikke sann at alle som forgriper seg på barn, tidligere har gjort det, eller tidligere er anmeldt eller siktet. Det påhviler også de skolene som er nær denne type saker, et stort ansvar når det gjelder å gå til anmeldelse i de tilfellene hvor man har mistanke om at det har foregått overgrep. Og det er der, etter hva jeg forstår, denne saken ligger, at en skole som burde hatt skjellig grunn til mistanke til å anmelde en person, ikke har gjort det.

Det som påhviler meg av ansvar da, er hele veien både å bevisstgjøre kommuner og skoler og oppfordre dem til å gå til anmeldelse av denne typen saker, for hvis man ikke gjør det, får ikke disse politiattestene noen særlig verdi.

Nå er det sann at en politiattest ikke bare inneholder de sakene der man er dømt, slik som representanten tar opp i sitt spørsmål. Den inneholder ikke anmeldelser, men i det øyeblikket det er tatt ut siktelse i saken, at det er tiltalt eller pådømt, skal det være en del av politiattesten.

Så vil selvfølgelig en politiattest og en attest fra arbeidsgiver ha betydning for hvem som ansettes i en skole, en barnehage, en musikkskole osv. Men de som gir an-

befalinger videre, må legge vekt på å være så ærlige som mulig, og hvis det er snakk om slike alvorlige forhold som representanten tar opp, vil jeg sterkt oppfordre skoler og kommuner til å gå til anmeldelse.

Line Henriette Hjemdal hadde her overtatt presidentplassen.

Bente Thorsen (FrP) [11:14:10]: Jeg synes kunnskapsministeren virkelig tar dette på alvor og kommer med gode, og for så vidt betryggende, innspill i sin kommentar her.

Politiattest ble innført i 2004. Men det som skjer, som også ministeren var inne på, er at den ikke alltid blir oppdatert. Selv om ting blir anmeldt til skoleledelsen, blir den ikke automatisk oppdatert fordi varigheten på politiattesten er så og så lang. Det er jo da et paradoks at innen barnevernet brukes føre-var-prinsippet for å ivareta barna, og ved mistanke om overgrep er terskelen lav for å frata foreldrene omsorgen for barna. Når det gjelder skoleeieren, kommer det derimot fram at det er viktigere å ivareta lærernes rettigheter og skolens navn og rykte enn barnas beste, dessverre. Dette fører da til at overgrep ikke blir anmeldt.

Hva vil ministeren gjøre for at skoleeier ivaretar dette at barna er beskyttet av lovverket ved mulige overgrep i skolen, slik barnevernet praktiserer det overfor hjemmet?

Statsråd Kristin Halvorsen [11:15:21]: Jeg tror representanten er inne på det avgjørende her: hvordan man følger opp det som er intensjonen, og den sterke oppfordringen som gjelder hvordan man behandler denne typen saker på den enkelte skole og i den enkelte kommune. For vi har nå et regelverk som er strengt. Jeg tror representanten kan være enig med meg i at bare en anmeldelse i seg selv kan vi ikke ha på en politiattest – det vil være en veldig lav terskel for å gå til en anmeldelse. En siktelse er altså ikke en fellende dom, og det vil da være, skal vi si, en oppføring av dette føre-var-prinsippet. Men vi kommer ikke særlig langt med det hvis ikke skolene selv følger opp, og hvis man ikke er ærlig når man skal gi referanse til en person som f.eks. bytter skole, bytter fylke, bytter kommune osv. Så man har et veldig alvorlig arbeidsgiveransvar når man er leder i skolen. Det ansvaret har man også i forhold til hva slags anbefalinger man gir videre om en ansatt som bytter jobb, og for faktisk å gå til anmeldelse hvis det er snakk om forhold man tror kan være overgrep mot barn. Dessverre har vi eksempler på saker som vi nesten ikke tror når vi ser dem. Så her må skolene og kommunene være mer oppmerksomme.

Bente Thorsen (FrP) [11:16:44]: Igjen synes jeg kunnskapsministeren for så vidt uttrykker seg tydelig og greit og forstår problematikken i dette. Samtidig må jeg si at jeg er litt skuffet, og jeg håper at kunnskapsministeren lytter godt etter nå og prøver å gjøre noe med det, for: Her ble det nevnt ærlighet i prosessen når en skal søke ny jobb. Men det merkelige er da at utdanningsloven faktisk ikke pålegger skoleleder å varsle videre dersom en lærer bytter skole i forbindelse med en overgrepssak. FN's bar-

nekonvensjon, som Norge er underlagt, sier at hensynet til barnets beste skal være grunnleggende for alt arbeid med barn.

Hvilke tiltak vil kunnskapsministeren sette i verk, og når, for at FNs barnekonvensjon skal være gjeldende i skolen – over utdanningsloven?

Statsråd Kristin Halvorsen [11:17:47]: Nå er representanten inne på noe som er en viktig og egentlig krevende avveining, nemlig hvis man f.eks. på en skole begynner å mistenke en lærer for å ha begått overgrep, men ikke har kommet så langt at man har anmeldt. Så skjønner kanskje læreren også at nå er det noe som foregår – her er det best å bytte. Skal man da varsle den nye skolen om at dette er en lærer vi har under oppsyn, eller skal man ikke – hvor tett på skal man?

Det er helt riktig som representanten Thorsen sier: Det er ingen varslingsplikt om den slags spørsmål. Men jeg vil jo si at man etisk sett har et ansvar også. Jeg skal følge opp spørsmålet om hvorvidt det er sann at det også formelt bør innføres den typen varslingsplikt. Det synes jeg er et litt vanskelig spørsmål å avveie, men uansett er det en sak vi bør gå nærmere inn i.

Spørsmål 2

Elisabeth Aspaker (H) [11:19:05]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til kunnskapsministeren:

«I 2010 bevilget Stortinget 190 millioner kroner i ekstraordinære midler til fylkeskommunene for å få flere læreplasser. Pengene er lagt inn i fylkeskommunenes rammetilskudd og er foreslått videreført i neste års statsbudsjett. En spørreundersøkelse gjennomført av bladet Utdanning viser at bare 11 av 19 fylker har rapportert til departementet om hvordan de vil bruke pengene.

Hva er statsrådens kommentar til dette, og til at departementet ikke har oversikt over om pengene går til formålet?»

Statsråd Kristin Halvorsen [11:19:49]: Det er helt riktig det representanten Aspaker tar opp: Som en del av tiltakspakken i forbindelse med finanskrisen innførte vi et ekstra tilskudd til lærlingplasser på 10 pst. Det har vi beholdt, og midlene tildeles gjennom rammetilskuddet til fylkeskommunene. De er altså ikke i utgangspunktet øremerket. Det stilles normalt ikke rapporteringskrav til midler som ikke er øremerket.

Kunnskapsdepartementet har likevel besluttet at fylkeskommunene skal rapportere om bruken av disse midlene, og fristen for rapporteringen var satt til 1. november 2010. Det var også en frist 1. juli 2010 for å se hvordan fylkene hadde tenkt å bruke disse pengene – men 1. november er altså fristen. Og jeg mener at den informasjonen vi får, er viktig informasjon som vi må ta med oss videre i forhold til å se på hvordan virkemidlene brukes. Det oppslaget som står i bladet Utdanning, viser til den foreløpige rapporteringen fra juli i år, fra i overkant av halvparten av fylkeskommunene, om hvordan disse midlene var planlagt

disponert i 2010. Den foreløpige rapporteringen viser at hovedvekten av fylkeskommunene som har rapportert, har planlagt å gi økt tilskudd til alle godkjente lærekontrakter og opplæringskontrakter. Flere fylkeskommuner planla å gi ekstra tilskudd til bedrifter og skoler for lærlingplasser det er spesielt krevende å formidle. I tillegg har flere fylkeskommuner planlagt å benytte midlene til ulike prosjekter for å øke antall lærlingplasser, f.eks. til kampanjer for å rekruttere flere lærebedrifter.

Det er nå fem fylkeskommuner som har rapportert til KS per 1. november. Departementet vil gjennomgå rapporteringen fra fylkeskommunene så snart de er mottatt fra KS. Det er viktig i forhold til det som er behovet for flere lærlingplasser, at dette tilskuddet er videreført både i 2010 og 2011. Det som så langt er føringene for dette, er at fylkeskommunen skal bruke dette til hva som er mest mulig hensiktsmessig for å videreføre eksisterende lærlingkontrakter eller opprette nye.

Men det jeg vil gjøre nå når vi får inn de endelige rapportene etter fristen 1. november, er å gå igjennom hvordan fylkene faktisk bruker disse ekstra midlene, for de er i dialog med partene i arbeidslivet også om en fornyelse av en samfunnskontrakt om lærlingplasser. Derfor mener jeg dette er interessant: Bruker fylkene disse pengene i tråd med det som var intensjonene eller er det sann at vi bør styre bruken av disse virkemidlene mer enn det vi har gjort? Så det temaet som jeg oppfatter at representanten Aspaker er opptatt av, er jeg også opptatt av.

Elisabeth Aspaker (H) [11:22:49]: Jeg vil takke statsråden for svaret, og jeg synes jo det er et mer betryggende svar enn svaret fra statssekretær Lisbeth Rugtvedt, som uttalte til bladet Utdanning at hun trodde fylkene fulgte opp, og man ville ikke blande seg inn i hvordan man brukte disse pengene. Jeg tror det var en nokså klar forutsetning, og forventning, fra Stortingets side at disse midlene faktisk skulle gå til et av de kanskje mest kritiske punktene i videregående opplæring, nemlig det å skaffe nok læreplasser, for vi vet at der har vi også det største frafallet. Så jeg er veldig opptatt av at vi må holde trøkket på det.

Spørsmålet mitt til statsråden er: Gjør man noe nå for å sikre at læreplasser skal komme tidligere på plass? Vi vet at per 1. september var det fortsatt 5 000 elever som ønsket seg læreplass, men som fortsatt ikke hadde fått det. Det tallet er sikkert lavere nå, men fortsatt er det mange som går store deler av høsten. Målsettingen burde jo være at disse elevene kom i gang i august, når deres medelever eventuelt starter på skolebenken. Hva kan statsråden gjøre for å få formidling av plasser tidligere?

Statsråd Kristin Halvorsen [11:23:56]: Det er veldig viktig at en kommer i gang med formidling av lærlingplasser på et tidligere tidspunkt, fordi det er mange ungdommer som går utover høsten med usikkerhet om hvorvidt de kan fullføre sin utdanning og få tatt et fagbrev, og få seg lærlingplass. Så det er også en av de tingene som jeg har tatt opp nå i dialog med partene. Vi hadde møte 18. november for å legge et løp for hvordan vi skal få til en ny, mer forpliktende samfunnskontrakt. I dag er det

ca. 50 pst. av elevene som velger videregående opplæring, men 15–20 pst. av et elevkull tar faktisk fagbrev, og en viktig grunn til at vi ikke lykkes her, er mangel på lærlingplasser. Nå ligger vi litt bedre an i år enn vi gjorde i fjor, men det er fremdeles stor usikkerhet rundt disse tallene. Men uansett er det slik at det er ungdom som ikke får fullført utdanningen sin fordi de ikke får læreplass.

Jeg har flere andre tiltak, selvfølgelig, på listen over hvordan vi skal lykkes med dette.

Elisabeth Aspaker (H) [11:25:02]: Jeg merket meg svaret, men det er kanskje én samfunnssektor som mer enn noen annen kommer til å trenge masse kvalifisert personell i årene fremover, og det er pleie- og omsorgssektoren. Der har jeg merket meg at det faktisk er nedgang i antall læreplasser – det er flere som søker, men det er altså en nedgang i antall tilgjengelige plasser.

Når statsråden sier at man ikke vil styre hva disse pengene går til, lurar jeg på, i lys av Samhandlingsreformen og i lys av hvor viktig denne sektoren er: Vil regjeringen, vil statsråden, i dialog med fylkeskommunene også bidra til at dette blir et område hvor man faktisk strekker seg lenger for å skaffe læreplasser til de elevene som starter på helse- og sosialfag, i den for håpning at de også skal få en læreplass etter disse to årene på skole?

Statsråd Kristin Halvorsen [11:25:55]: Jeg sier ikke at vi ikke skal styre dem – tvert i mot. Nå ser vi på de rapporteringene som kommer fra fylkeskommunene, om de bør styres tydeligere i forhold til formålet om å skaffe flere lærlingplasser.

Når det gjelder helse- og sosialfag, har vi en betydelig utfordring fordi mange av dem som starter på helse- og sosialfag, ikke fullfører med lærlingplass – noen fordi de mangler en læreplass, andre fordi de av andre grunner velger et tredje års påbygging for å skaffe seg studiekompetanse for å komme videre. Men når vi ser på hva som er behovet innenfor pleie og omsorg framover, ser vi at vi trenger betydelig flere med helsefag. Derfor er dette en utvikling som bekymrer oss, og det er et eget tema hvordan vi nå både skal rekruttere nok folk i helse- og omsorgssektoren og få frafallet ned og gjennomføringen opp i videregående opplæring.

Presidenten: Vi går da til spørsmål 13.

Spørsmål 13

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Rigmor Andersen Eide til arbeidsministeren, er overført til kunnskapsministeren som rette vedkommende.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [11:27:06]: Da går spørsmålet mitt, som er i samme gate som forrige spørsmål, til kunnskapsministeren:

«550 ungdommer mangler lærlingplass i Møre og Romsdal. Det er nødvendig å stimulere flere bedrifter til å bli lærebedrifter. Støtten til opplæringskontorene og lære-

bedriftene må økes, slik at bedrifter enklere kan engasjere flere lærlinger. Det gjør det lettere for yngre å komme inn i arbeidslivet, og bedriftene får bedre tilgang på kompetanse. Arbeidsgiveravgiften for lærlinger blir pekt på som et hinder for å ta inn lærlinger.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre flere ungdommer lærlingplass?»

Statsråd Kristin Halvorsen [11:27:18]: Jeg er veldig glad for at det er så sterkt engasjement rundt spørsmålet om lærlingplasser, for jeg tror vi trenger alle gode krefter for å klare å få nok lærlingplasser til at de som velger yrkesfag i videregående opplæring, kan få fullført utdanningen sin. Da er det også viktig at representantene følger opp sine fylker – slik som representanten Rigmor Andersen Eide nå gjør.

Vi har nå et omfattende arbeid for å få til en økning i antall lærlingplasser, fordi vi vet at det er avgjørende for å kunne fullføre videregående opplæring. Vi har jo egentlig to utfordringer når det gjelder yrkesfagene. Det ene er at flere skal kunne få lærlingplass slik at de kan gjennomføre utdanningen og ta fagbrev, men vi rekrutterer også for få.

Det pågår nå en debatt om vi i for stor grad oppfordrer ungdommene våre til å velge akademiske yrker. Nå har vi ikke noen overrekruttering til det i Norge, men vi har en underrekruttering til yrkesfag, det er i hvert fall helt sikkert. Det betyr at status og prestisje også knyttet til disse fagene, må opp. Men da må selvfølgelig de som velger dem, vite at de kan få fullføre. Derfor er lærlingplassene så viktige.

Jeg har et samarbeid med fylkene for å få til økt gjennomføring i videregående opplæring. Lærlingplasser er viktige der. Jeg har et samarbeid med partene i arbeidslivet for å få til en ny samfunnskontrakt om hvordan vi kan få til flere lærlingplasser. Der har vi noen utfordringer, fordi norsk arbeidsliv ser litt annerledes ut nå enn det gjorde for noen år siden; det er flere små bedrifter og færre av de store industriarbeidsplassene som tok mange lærlinger. Så vi må se på hvordan vi kan målrette mer av arbeidet inn mot de mindre bedriftene, slik at det er mulig for dem også å ta lærlinger.

Da ser vi at vi får noen utfordringer som ikke først og fremst er knyttet til lærlingtilskuddet eller eventuelt til det å ta bort arbeidsgiveravgiften. Nå er det selvfølgelig alltid sånn at alle ønsker seg mer penger for å gjøre en jobb. Men jeg tror at i støtten rundt de små bedriftene, det spleiselaget som det er at mindre bedrifter tar imot en lærling, selv om man aldri kan være sikker på at en god lærling som til slutt får fagbrev, blir i den bedriften, men kanskje snappes av nabobedriften som ikke har gjort et arbeidsslag for å bidra til opplæringen, er det noen typer problemstillinger.

Jeg tror ikke det er en god idé å fjerne arbeidsgiveravgiften for lærlinger. Det er fordi det vil f.eks. ikke Finnmark fylke ha noen glede av, for der betaler de ikke arbeidsgiveravgift, og arbeidsgiveravgiften er differensiert. Jeg tror tilskuddet er mer målrettet.

Når vi ser på tallene for Møre og Romsdal spesielt per 1. november, ser vi at det var 971 søkere til læreplass der

i år. Innen 1. november hadde 672 inngått lærekontrakt. Men det er altså flere som står i kø for å få det.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [11:31:23]: For det første takker jeg for svaret fra statsråden. Jeg tror dette er en sak der statsråden og jeg er enige om både problemstillingen og mange av de tiltakene som må gjøres. Men 30 pst. av dem som søkte i vår, har jeg forstått står i den køen og venter på lærlingplass. Disse ungdommene føler seg virkelig sviktet av systemet.

En del eksperter har uttalt at flere lærlingplasser også kan få ned antallet elever som dropper ut av skolen. Er statsråden enig i disse ekspertuttalelsene?

Statsråd Kristin Halvorsen [11:32:10]: Ja, absolutt. Det har veldig stor betydning fordi vi ser at mange av dem som ikke gjennomfører videregående opplæring, glipper for oss mellom det andre og tredje året i videregående. Det er nettopp her et tilbud om læreplass skal være, for det løpet videre i skolen er ikke like attraktivt og ikke like motiverende heller for dem som ønsker å få seg et fagbrev.

Men vi jobber også med andre ting på dette området. Det er å se på hvordan vi kan gi elever en lovfestet rett til en læreplass. Det handler selvfølgelig om at vi kan samarbeide godt med bedriftene, for det er veldig avgjørende at lærlingene kommer ut i bedrifter. Det er enormt lærerikt og motiverende. Det er lærerikt å få en lærling også, for de stiller en del spørsmål som kanskje vi som har vært i arbeidslivet en stund, har glemt å stille oss. Dermed bidrar de også til økt bevissthet på arbeidsplassen. Men det er også et oppdrag som vi nå har for å finne ut av hvordan vi kan øke rettsikkerheten for dem som velger yrkesfag, slik at de får læreplass.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [11:33:22]: Statsråden nevnte selv at dette med samarbeid med bedriftene er viktig. Det å få flere lærlingplasser er jo en vinn-vinn-sak. Det blir mindre drop-out, som vi snakket om. Det er en fin måte for elevene å få kompetanse på og for bedriften til å rekruttere arbeidskraft, spesielt i en tid med lav arbeidsledighet, der konkurransen om både hender og hoder er stor.

Når bedriftene selv peker på at dette med arbeidsgiveravgiften er en utfordring, vil da statsråden lytte til bedriftene i så måte og se nærmere på Kristelig Folkepartis forslag om å halvere arbeidsgiveravgiften til de bedriftene som tar imot lærlinger?

Statsråd Kristin Halvorsen [11:34:08]: Jeg synes ikke det er et godt forslag. Jeg tror det bedriftene først og fremst er ute etter, er å få økt tilskuddet til lærlinger, fordi arbeidsgiveravgiften er differensiert, og fordi deler av landet ikke betaler arbeidsgiveravgift i det hele tatt. Husk på at Finnmark fylke er det fylket der vi har størst utfordringer når det gjelder gjennomføring av videregående opplæring. Da er det litt rart at vi skal målrette akkurat dette virkemidlet på en sånn måte at det kommer det fylket som har de største utfordringene, minst til gode.

Jeg er 100 pst. enig med representanten i at det er en

vinn-vinn-situasjon for næringslivet vi står overfor her. Jeg må si jeg er litt rystet over at næringslivet ikke ser hvor sårbare de er, for i dag er vi avhengig av arbeidskraft fra Polen eller Sverige eller andre land. At de er i Norge, henger sammen med at det går dårlig med økonomien hos dem selv, men det kan jo snu, og da kommer mange bedrifter i Norge til å stå der med utrolig store utfordringer med å rekruttere kompetente folk hvis vi ikke klarer å få opp omfanget av lærlinger.

Hvis vi ikke klarer å finne nøkkelen til å løse dette, kommer Norge til å ha store problemer med å komme seg fra tegnebrettet og ut i praksis, ut i virkeligheten, enten det gjelder bygg og anlegg, veiinvesteringer eller jernbaneinvesteringer. Så vi har en kjempejobb å gjøre.

Presidenten: Vi går tilbake til spørsmål 3.

Spørsmål 3

Gunnar Gundersen (H) [11:35:37]: Mitt spørsmål går til finansministeren:

«Etter sommerens skattedebatt i bl.a. Dagens Næringsliv er det den siste uken kommet frem opplysninger i Finansavisen om at over halvparten av personlige selvangivelser levert inn fra KPMG og Ernst & Young er feilbehandlet av Skatt vest og av Sentralskattekontoret for utenlandssaker. Jeg forutsetter at statsråden ikke finner dette akseptabelt.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre en mer korrekt utførelse av de oppgaver Skatteetaten har ved behandling av selvangivelser?»

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:36:18]: Finansavisen har i to oppslag vist til påstander fra KPMG og Ernst & Young om omfattende feil ved behandlingen av selvangivelser ved Skatt vest og Sentralskattekontoret for utenlandssaker. Etter det første oppslaget inviterte Skatt vest til et møte med revisjonsselskapene KPMG, Ernst & Young, PricewaterhouseCoopers og Deloitte. Formålet med møtet var å få kunnskap om de påståtte feilene, samt å invitere til en dialog om mulige forbedringer både når det gjelder Skatteetatens saksbehandling og revisjonsselskapenes bistand ved innlevering av selvangivelser.

Skattedirektoratet opplyser at de aktuelle sakene gjelder skattytere med utenlandsforhold. I Skatt vest er dette 83 850 av totalt 751 000 skattytere. Skattedirektoratet viser til at Skatt vest i samarbeid med revisjonsselskapene så langt har avdekket mulige feil i vel 100 saker. En del av disse sakene gjelder enten mangelfull innlevering eller feil i forbindelse med innleveringen, men det er også saker med mulige feil ved ligningsbehandlingen.

Ifølge Skattedirektoratet har Skatt vest varslet revisjonsselskapene om at ligningsmyndighetene vil være tøyelige når det gjelder klagefristen i de enkelte sakene. Skatt vest har videre kontaktet skatteoppkreveren, og de vil stille innfordringen i bero for skattytere hvor det er hevdet å hefte feil ved ligningsbehandlingen av dem. Videre har revisjonsselskapene fått egne kontaktperso-

ner i Skatt vest og hos skatteoppkreverne i Bergen og Stavanger.

Skattedirektoratet opplyser at også de øvrige regionale skattekontorene har innledet tilsvarende dialog som i Skatt vest med de største revisjonsselskapene i deres regioner.

Avdekkede feil ved ligningsbehandlingen skal selvsagt rettes opp. Det viktigste er likevel at kvaliteten i selve ligningsbehandlingen er god, at det arbeides systematisk med å forbedre ligningsbehandlingen, noe Skatteetaten gjør. Kontakt og dialog med næringslivet er en viktig del av dette forbedringsarbeidet, slik at en både kan rette opp feil og forebygge at feil skjer.

Gunnar Gundersen (H) [11:38:39]: Jeg synes i og for seg man bagatelliserer det lite grann, for det er jo ikke bare snakk om feil ved Sentralskattekontoret for utenlandssaker – vi har hatt en rekke oppslag om at det er mye feil i saksbehandlingen også i Skatteetaten i år. Det er klart at når vi vet at fire av fem nordmenn ikke skjønner sin egen selvangivelse, har det litt å gjøre med dette som statsråden var inne på, nemlig avdekkede feil. Det er også mange feil som ikke kommer til å bli avdekket. Det kunne vært veldig interessant å være flue på veggen i det møtet mellom revisorene og Skatteetaten, for jeg synes at her burde Skatteetaten være ganske ydmyk og se på revisorene som en type klienter og samarbeidspartnere for å avdekke hvordan man faktisk får en behandling. Det håper jeg at jeg kan få bekreftet fra statsråden, at han sitter på skulderen til Skatteetaten når det gjelder å avdekke feil begge veier, for det har litt med tilliten til hele systemet å gjøre, særlig når så mange ikke forstår sin egen selvangivelse.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:39:48]: Jeg bagatelliserer ikke på noen måte det dette dreier seg om, men i spørsmålet er det henvist til det som skjedde i Skatt vest og Sentralskattekontoret for utenlandssaker. Så jeg fant ut at det kunne være nødvendig å gå til kilden – i dette tilfellet Skatt vest.

Det er også riktig som representanten Gundersen sier, at revisorer kan spille en god rolle, fordi det slår litt begge veier. I mange tilfeller er det mangelfull innlevering, i andre tilfeller kan det være feil ved selve ligningsbehandlingen. Så ja: Revisorer, regnskapsførere og andre er gode partnere for Skatteetaten i det å avdekke feil, men også bidra til at en unngår å gjøre feil i framtiden.

Gunnar Gundersen (H) [11:40:35]: Det synes jeg var et konstruktivt svar. Jeg tror man skal samarbeide her, for vi har jo også rapporter fra Riksrevisjonen som bekrefter at det er store utfordringer i Skatteetaten og i behandlingen. Det har vel kanskje også litt å gjøre med at man innfører nye datasystemer. Det er klart at når man begynner å automatisere mye av behandlingen, er man ganske avhengig av at den informasjonen som kommer inn fra skattyter, faktisk også blir registrert i datasystemene. Jeg kommer igjen litt tilbake til dette at vi har fått et såpass komplisert skattesystem at de fleste ikke skjønner sin egen selvangivelse. Selv om du er ansvarlig skattyter, blir du jo også veldig avhengig av at Skatteetaten gjør en god jobb, og

vi er sikkert enige om hvor avhengig hele det norske velferdssamfunnet er av tillit til at nettopp innkrevingen skjer riktig.

Så jeg tok egentlig det siste svaret som en bekreftelse på at statsråden også sitter på skulderen til Skatteetaten når det gjelder dette.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:41:43]: Jeg sitter vel ikke akkurat på akselen til Skatteetaten, for da blir de tynget ned av en mann med stor kroppsvekt. Men jeg prøver å oppfordre dem til å gjøre en god jobb og har samtaler med dem, slik at de stadig kan gjøre en bedre jobb. Det er riktig som representanten Gundersen sier, at det at folk har tillit til Skatteetaten, er viktig for hele velferdssamfunnet og for innkrevingen av de skatter og avgifter som skal finansiere fellesskapets alle gode formål. Jeg mener at Skattedirektoratet og Skatteetaten gjør en veldig god jobb, men alle kan gjøre en bedre jobb, og det er også det vi sikter inn mot for Skatteetatens vedkommende.

Så er det slik at selv om vi har fått elektronisk selvangivelse m.m., har også vi som skatteyttere en plikt til både å levere inn de riktige opplysningene og sjekke at de opplysningene vi leverer inn, er gode. Men jeg er overbevist om at vi skal få både en innfordring og en ligningsbehandling som er i ypperste verdensklasse, og det er det vi skal strekke oss etter.

Spørsmål 4

Harald T. Nesvik (FrP) [11:43:01]: Jeg ønsker å stille følgende spørsmål til nærings- og handelsministeren:

«Sunnmørsposten 18. november 2010 hadde en artikkel med overskriften «Sikrer seg mot skatteendringer». Saken gjelder Farstad Shipping, som velger å innlemme nye skip i datterselskaper som er registrert i utlandet. Fremskrittspartiet er sterkt bekymret for utflaggingstendensen en ser på bakgrunn av konflikten mellom regjeringen og næringen etter rederidommen i Høyesterett februar 2010.

Hva vil statsråden gjøre for å bedre rammevilkårene, og ikke minst gjøre rammevilkårene forutsigbare for skipsfartsnæringen?»

Statsråd Trond Giske [11:43:42]: La meg først takke for spørsmålet. Jeg synes det spørsmålet illustrerer litt hvordan en og samme begivenhet kan ses med veldig forskjellige øyne, for mens representanten Nesvik drar fram det som kanskje er bekymringsfullt eller negativt, nemlig at man ikke velger norsk flagg, ser jeg dette først og fremst som en enorm tillitserklæring til norske verft, fordi to av disse båtene faktisk skal bygges i Norge. Det viser jo at denne næringen er konkurransedyktig, den er sterk, og at vi lykkes også i kampen mot den varslede verftskrisen, som heldigvis ser ut til å bli mindre enn vi fryktet.

Skipene bestilles fra STX Offshore, med hovedkontor i Norge, og to av skipene bygges ved STX Langsten.

De norske maritime næringene opererer i globale markeder og har stor betydning for norsk verdiskaping. Farstad Shipping er et eksempel på dette, med verdensomspen-

nende aktivitet. Det er naturlig at dette også gjenspeiles gjennom internasjonale etableringer med eierskap til flåten.

Er det et område hvor regjeringen ønsker å legge til rette for at norske bedrifter skal lykkes, har det vært innenfor den maritime sektor, med rederier og maritime bedrifter som utvikler virksomhet i internasjonalt så vel som i norsk næringsliv. I 2007 vedtok regjeringen en omfattende og helhetlig maritim strategi – «Stø kurs» – der visjonen er at Norge skal være en verdensledende maritim nasjon. Det ligger vel kanskje også i det at i perioden før dette, også under den borgerlige regjering, var ikke kursen like stø.

Det sentrale grep fra regjeringen er knyttet til å sikre konkurransedyktige og stabile rammebetingelser. Vi har nå fått på plass en ny og internasjonal konkurransedyktig rederiskatteordning, enstemmig vedtatt av Stortinget. Til forskjell fra situasjonen under Bondevik-regjeringen ligger nå også tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk trygt og fast, slik at dette også er en forutsigbar rammebetingelse.

Et annet bærende element i strategien er en målrettet og styrket satsing på kompetanse, forskning og miljøtiltak, ledsaget av årlige budsjettmidler. Denne satsingen ble trappet opp gjennom økte rammer for maritime formål gjennom MAROFF-programmet i Norges forskningsråd og maritime ordninger under Innovasjon Norge. Dette ble videreført i regjeringens budsjettforslag for 2011, og sentrale deler av den verftspakken som vi kom med i revidert budsjett i vår, er også videreført i 2011.

Vi jobber tett og målbevisst sammen med rederier og maritime bedrifter og organisasjonene på området for internasjonal markedsadgang, for å styrke næringen og for stabile langsiktige rammebetingelser. Derfor ble også vår politikk i statsbudsjettet godt mottatt.

Det har vært turbulens rundt overgangsordningen. Det er nå historie, og det viktigste er å sørge for at næringen er konkurransedyktig i et framtidig internasjonalt marked.

Harald T. Nesvik (FrP) [11:46:52]: Ingen skal ta fra en gleden som finnes over at vi har begynt å få nykontrahering ved norske verft. Det er veldig positivt, og jeg og statsråden er nok ikke veldig uenige om at det er gledelig – jeg håper i hvert fall ikke det.

Mitt utgangspunkt er knyttet til nettopp utflaggingsproblematikken og ikke til det som har med byggingen å gjøre. Bakgrunnen for mitt spørsmål er noe som statsråden selv tidligere har tatt til orde for. Statsråden påpekte ganske tidlig etter sin tiltredelse som næringsminister at det var svært viktig at vi fikk opp tonnasjen og antall skip innenfor både NIS- og NOR-systemet, for det er bl.a. med på å påvirke Norges posisjon som skipsfartsnasjon internasjonalt, slik at vi får mer gjennomslag for våre synspunkt. Derfor er mitt oppfølgingsspørsmål til statsråden følgende: Er statsråden bekvem med den situasjonen vi ser innenfor NIS og NOR nå, og vil statsråden gjøre noe for å bedre vilkårene, særlig innenfor NIS?

Statsråd Trond Giske [11:48:03]: Vilråene innenfor NIS rent økonomisk kan knapt bli bedre. De er blant de beste i verden når det gjelder de økonomiske rammebetingelsene for å bruke det norske flagget. Så kan vi sikkert stadig bli bedre på service, oppfølging og den typen ting, og det er også bakgrunnen for at vi ser på muligheten for å strømlinjeforme NIS- og NOR-administrasjonen og servicen rundt dette på en enda bedre måte. Men de økonomiske rammebetingelsene for å drive shipping fra Norge og med norsk flagg har aldri vært bedre enn under det nye regimet. Denne regjeringen satser på at det skal være et langsiktig, stabilt, forutsigbart rammeverk, som gjør at vi kan opprettholde posisjonen vår som en stor skipsfartsnasjon. Det er riktig, som representanten sier, at det å ha en stor flåte, det å være tung på dette, gir oss også posisjon i internasjonale organisasjoner. Det gir hele klyngen styrke. Det er mange små og mellomstore bedrifter langs hele kysten som er avhengig av at vi lykkes med det.

Harald T. Nesvik (FrP) [11:49:10]: Når det gjelder vilråene innenfor NIS, er det ikke bare de økonomiske vilråene man snakker om. Man snakker også om hvor man kan operere, og på hvilken måte og ikke minst behandlingstid – saksbehandlingstid etc. er også et viktig element i så henseende.

Statsråden uttalte i forbindelse med registeret at det var viktig å få rederi som allerede hadde flagget ut, til å flagge båtene sine hjem. Vi så tidlig at en del signal kom, at man kanskje kunne være villig til det. Men nå kan det se ut som om det har stoppet helt opp. Særlig den siste tiden fikk vi den motsatte effekten, nemlig at rederiet til Fredriksen faktisk flagget de siste båtene sine ut, til tross for at man hadde sagt at man skulle flagge hjem.

Jeg vet at statsråden er svært opptatt av dette nå, det synes jeg er veldig positivt. Spørsmålet mitt til statsråden er følgende: Har man nå en strategi videre for å få flere til å flagge båtene sine hjem, slik at våre registre kan bli enda mer konkurransedyktige?

Statsråd Trond Giske [11:50:20]: Jeg er glad for at vi er enige om at de økonomiske rammebetingelsene rundt NIS er bra.

Så er det problemstillingen rundt NIS og NOR, som ikke er enkle, for dette handler også om en annen viktig gruppe, nemlig sjøfolkenes interesser. Jeg er helt sikker på at i representantens hjemfylke er det mange som er opptatt av den siden av saken. Så kan helt sikkert saksbehandling, service og den typen ting alltid forbedres. Jeg tror det bransjen først og fremst trenger, er langsiktig stabilitet. Det er ingen tvil om at da «Stø kurs» kom, hadde det vært et område som var preget av stadige, små og store endringer og dermed en mindre forutsigbarhet enn det bransjen er avhengig av. Den rød-grønne regjeringen har sittet i fem år, vi har hatt en reform av hele systemet som nå er i verdensklasse, og vår linje er å beholde dette over mange år, for da vil vi få den forutsigbarheten og den stabiliteten som også gjør at tilliten til norsk maritim politikk styrkes ytterligere.

Spørsmål 5

Borghild Tenden (V) [11:51:41]: Jeg har følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«Økt satsing på kollektivtrafikk var et av de viktige punktene i klimaforliket. Nå melder de største byene våre at satsingen på kollektivtrafikk ikke fanger opp befolkningsveksten i sentrale strøk. Dyre baneløsninger blir for eksempel krevende. I Akershus er dette et hyppig tema i lokalmedia. I en situasjon der Ruteplan 2012 er utsatt, befolkningsveksten er sterk og folk gjerne vil reise kollektivt, mener Venstre at staten må ta et større ansvar.

Er statsråden enig med Venstre i dette?»

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa [11:52:27]: Answeret for kollektivtrafikken er som kjent delt mellom staten og fylkeskommunane. Med forvaltningsreforma har fylkeskommunane dessutan fått auka ansvar og auka ressursar til å driva ein heilskapleg transportpolitikk. Regjeringa har ikkje som formål å endra den ansvarsdelinga.

Staten har dei siste åra auka løyvingane vesentleg på eigne ansvarsområde, både til veg- og jernbaneformål. Løyvingane til Jernbaneverket har auka med 2 700 mill. kr – 67 pst. – sidan regjeringa overtok i 2005. Det er svært viktig at løyvingane til drift, vedlikehald og oppgradering av eksisterande infrastruktur aukar. Utan den sterke prioriteringa av drift og vedlikehald på jernbanen ville det ikkje vore mogleg å halda oppe dagens togtilbod og heller ikkje leggja til rette for ein framtidig auke i togtilbodet.

Samtidig som innsatsen på drifts- og vedlikehaldsområdet har auka, har løyvingane til investeringar også auka monaleg. I Oslo-området blir det investert store beløp i eit stort tal store og mindre infrastrukturtiltak for gradvis å kunna realisera eit sterkt forbetra togtilbod og for å ta igjen etterslepet i vedlikehald og fornying.

Når det gjeld den ikkje-statlege kollektivtransporten, har staten gjeve lokale styresmakter både nye moglegheiter og auka ansvar. Samtidig har forvaltningsreforma òg gjeve fylkeskommunane større ressursar og større moglegheiter til sjølve å prioritera mellom tiltak for kollektivtransport og biltransport. Om lag 26 000 mill. kr vart i form av rammetilskott overførte til fylkeskommunane i 2010, noko som bl.a. kan finansiera lokal kollektivtransport. I tillegg kjem overføringane i samband med forvaltningsreforma.

Regjeringa har òg auka løyvinga til belønningsordninga for betre kollektivtrafikk og mindre bilbruk, som er øyremerkte kollektivtiltak i dei største byområda. I 2010 var løyvinga på 333 mill. kr, og for 2011 er det foreslått 431 mill. kr. Vidare har staten dei siste åra gjort endringar i regelverket for bruk av bompengar, slik at det no er mogleg òg å bruka bompengainntekter til finansiering av drift av kollektivtransport.

Utviklinga dei siste åra viser at innsatsen nyttar. For eksempel var det over 10 millionar fleire kollektivpassasjerar i 2009 enn i 2008. Det aller meste av auken var med buss i byområda, men òg trikk og T-bane førte vidare den positive trenden frå 2008.

Staten har altså alt teke eit utvida ansvar. Eg ser no

fram til rulleringa av Nasjonal transportplan og kjem der til å syta for at kollektivtrafikk blir eit eige tema.

Borghild Tenden (V) [11:55:37]: Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg hadde for så vidt ventet meg denne skrytelisten. Jeg kjenner også veldig godt til hva regjeringen har lagt fram. Poenget mitt er at dette ikke er nok.

Tirsdag morgen ble jeg invitert til å stå og fryse sammen med mange andre busspassasjerer på en holdeplass på Nesbru i Asker, og jeg kan bekrefte at det er mange som ønsker å reise kollektivt, som statsråden også var inne på. Bussen var selvsagt forsinket, og da den først kom, kjørte den forbi fordi den var full. Det er ingen spesiell opplevelse for oss kollektivreisende.

Venstre har i sitt alternative budsjett økt bevilgningene til jernbane med nesten 1 mrd. kr, vi har økt belønningsordningen, og vi har en egen post med tilskudd til særlig kollektivtransport i storbyene. Er dette noe samferdselsministeren vil se på og følge opp – altså forslag i Venstres alternative budsjett?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa [11:56:29]: Lat meg understreke den store gleda over at punktlegheita heldigvis i løpet av sommaren og hausten har sett langt betre ut enn tilfellet var gjennom vinteren i fjor. Samtidig er det ingen tvil om at det er forbetningspotensial både på punktlegheit og på rom for langt fleire passasjerar enn dei mange som satsar på kollektivtilbod i dag. Vi er heilt nøydd til å forsterka innsatsen. Det har med helse og miljø å gjera, men det har òg med framkomst å gjera. Det er slik at mange vil ikkje ha noko val i dei mest sentrale byområda – det er ikkje plass til bil til alle.

Til spørsmålet kan eg berre svara at desse tiltaka har vi òg sjølve på agendaen, og dei vil bli drøfta i samband med rulleringa av Nasjonal transportplan.

Borghild Tenden (V) [11:57:44]: Jeg takker igjen statsråden for svaret.

Når det gjelder punktlighet, var den, hvis en skal tro avtroppende NSB-sjef, Einar Enger, best i 2005, leste jeg i media.

Men tilbake til spørsmålet mitt. Jeg var i et frokostmøte her en dag og hørte om verdiskaping i hovedstadsregionen. Der fikk jeg opplyst at innen 2030 vil vi ha en befolkningsvekst i hovedstadsregionen på 400 000 mennesker. Temaet var verdiskaping, men det aller første de kom inn på, var faktisk kollektivtransport og alle de ulønnsomme timene som folk tilbringer i køer. Verst var det faktisk på E18 i Vestregionen, som var en propp i hele samferdselssystemet.

Kan vi forvente en økt satsing av samferdselsministeren på akkurat dette? Hun sier at det er flere som ønsker å reise kollektivt, og det er det jeg ser. Jeg ser at det er flere av oss som ønsker å reise miljøvennlig. Vi ønsker å slippe fram næringslivet og dem som er avhengige av veien. Men da må vi ha en økt satsing.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa [11:58:55]: På ein måte er det litt merkeleg å stå her og nærmast bli stilt til rekneskap av Venstre, som jo hadde dette departementet under den førre regjeringa, og der vi ikkje akkurat kan kalla innsatsen på samferdsel for satsing. Det er òg litt påfallande å få fram igjen denne statistikken frå 2005. Faktum er jo at i 2005 gjekk det langt færre tog, slik at det var færre tog å sjå punktlegheita i høve til. Men lat no det vera.

Mitt korte svar på om innsatsen skal styrkjast, er ja. Prognosane for austlandsområdet: Vi kan jo håpa på at Senterpartiet blir styrkt, slik at fleire vel alternativ busetting, og at dei verste prognosane ikkje slår til. Men det er ingen tvil om at dei prognosane vi no har, må vi ta på alvor. Det betyr at vi må satsa endå meir enn i dag på kollektive løysingar.

Spørsmål 6

Arne Sortevik (FrP) [12:00:18]: Spørsmålet lyder slik:

«I Nasjonal transportplan 2010–2019 sier regjeringen under omtale av investeringsprogrammet at et «viktig satsingsområde (...) vil være å legge til rette for videre utvikling av nasjonale intermodale knutepunkt». Utviklingsområde vil en slik utvikling bidra til å skape mer effektive og pålitelige transportkjerter. Utfordringen er at utvikling av slike knutepunkt krever samhandling mellom flere politiske nivå, offentlige etater og private interesser.

Hva er statsrådens hovedgrep for å få fortgang i utviklingen av slike nasjonale transportknutepunkt?»

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa [12:01:11]: Nasjonale intermodale knutepunkt er viktige for å få meir effektive og pålitelege transportkjerter, samstundes som ein legg til rette for at meir transport kan gå på jernbane og sjø i staden for på veg.

For å få dette til er det naudsynt å knyta vegnettet betre saman med stamnetthamner, jernbaneterminalar og andre viktige knutepunkt. I Nasjonal transportplan 2010–2019 definerer regjeringa 31 stamnetthamner. Landverts tilknytning er viktig for 25 av dei, medan dei seks andre hamnene er sjø-sjø-baserte terminalar. Desse hamnene er knytte opp til stamleia som går langs kysten frå Svinesund til grensa mot Russland.

Utviklinga av nasjonale intermodale knutepunkt – transportknutepunkt der fleire transportslag møtest, og der overgang mellom dei er mogleg – vil òg vera eit viktig område i stortingsmeldinga om Nasjonal transportplan 2014–2023, som skal leggjast fram våren 2013. Retningsline 1, som gjeld utgreiingsfasen, blei send etatane og Avinor i midten av februar. Vi bad her etatane og Avinor om å greia ut på tvers av sektorane og transportsлага. Retningsline 2, som gjeld planfasen, blir send ut i mars neste år. Etatane og Avinor skriv no ein rapport som oppsummerer analysane frå utgreiingsfasen. Denne vil vera eit viktig grunnlag for føringane vi gjev for planfasen.

Vi ber i Retningsline 1 om at etatane og Avinor ser på

korleis ein kan få best moglege knutepunkt for godstransport. Mellom anna ber vi dei gjera greie for dei største flaskehalsane og kva som kan hindra ei effektiv utvikling av dei intermodale knutepunkta Oslo, Kristiansand, Stavanger, Bergen og Tromsø. Desse er alle utpeika hamner etter hamne- og farvatnslova.

Retningsline 1 legg opp til ein brei og inkluderande prosess. I tillegg til fylkes- og storbykommunane blir òg andre aktørar inviterte til å ta del i arbeidet. Etatane og Avinor vil m.a. henta innspel frå sentrale brukar- og interessegrupper og relevante direktorat.

Eg vil følgja resultata som kjem fram i utgreiingane, nøyte, slik at retningslinene for planarbeidet så langt som mogleg tek omsyn til desse funna. Slik vil best mogleg kunnskap liggja til grunn for vidare arbeid med Nasjonal transportplan.

Eg er difor trygg på at vi har ein prosess som gjer oss i stand til å koma vidare òg når det gjeld å utvikla effektive knutepunkt for godstransport.

Arne Sortevik (FrP) [12:04:06]: Takk for svaret. La meg først presisere det statsråden sa, at intermodale knutepunkt er knutepunkt der flere enn to transportformer møtes – viktige punkter i nasjonal sammenheng for nasjonale transportkjerter.

Jeg er ikke beroliget over at man skal se på dette i ny planprosess – av to grunner, minst. Den ene er at det er et uttalt satsingsområde for den planperioden som vi er inne i, med den planen som er vedtatt, og som vi nå er i ferd med å legge to år bak oss av, at vi skal utvikle slike knutepunkt. Derfor er det ikke betryggende å høre at det nå skal inn i en ny runde med forberedelser til en ny rullering av ny plan. Den andre er at Transportøkonomisk institutt, som er referert i gjeldende plan, viser til at nettopp det at disse knutepunktene håndteres lokalt eller på regionalt nivå, fører til at man får manglende sammenheng mellom nasjonale og regionale lokale mål.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa [12:05:18]: Til Sortevik sitt innlegg no er det bra å kunna seia at vi sjølv sagt har eit engasjement òg i inneverande periode. Staten sitt engasjement i utviklinga av terminalar og intermodale knutepunkt kjem i fyrste rekkje gjennom investeringane i statleg infrastruktur til og i terminalane under dei planprosessane som fører fram til desse løysingane. Til dømes har vi på Jæren nyleg utvida, modernisert og sett i drift jernbaneterminal på Ganddal, og vi har etablert ein utvida hamneterminal i Risavika. Begge desse tiltaka vil bidra til ein meir effektiv og påliteleg godshandtering og til å få meir gods over på sjø og bane. I fleire byområde, som på Brattøra i Trondheim og i Drammen-området, er det i gang konseptvalutgreiingar som t.d. har som formål å finna dei mest effektive løysingane for intermodal transport av gods.

Arne Sortevik (FrP) [12:06:21]: Igjen takk for svaret. I bergensområdet er det et viktig prosjekt i arbeid som har stor nasjonal betydning, men hvor det statlige grepet og det politiske grepet fra overordnet myndighet ikke synes å være til stede. Det er mange statlige etater involvert, men

mer som deltagere, virker det som. Det er flere kommuner samt en fylkeskommune involvert, og det er fra privat sektor en rekke organisasjoner og interesseorganisasjoner som alle peker på Flesland-området, hvor vi nettopp kan få et intermodalt knutepunkt hvor alle de fire transportformene faktisk kan møtes. Men det krever politisk styring, det krever politisk samordning av en helt annen type enn det vi har sett til i dag. Min etterlysning til statsråden er: Hvor er sentral politisk myndighet for å få utviklet og få fortgang i utviklingen av knutepunkt Flesland?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa [12:07:30]: No nemnde eg tre eksempel. Alle desse tre har det felles at dei har eit sterkt lokalt engasjement, samtidig som dei òg prøver å dra i lag.

Mitt inntrykk så langt av dei møta som eg har vore på som gjeld Bergen, er at her trengst det enno nokre lokale avklaringar før vi kan koma vidare. Men som eg her nemnde, har etatane fått eit spesielt oppdrag, og dei leverer det no. Vi skal drøfta det med fylkeskommunane i februar og gjera greie for dei største flaskehalsane og kva som kan hindra ei effektiv utvikling av dei intermodale knutepunkta i fleire byar, m.a. Bergen. Det er sjølv sagt fordi vi skal engasjera oss vidare på eit best mogleg grunnlag.

Spørsmål 7

Sonja Irene Sjøli (H) [12:08:50]: «På oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet har de regionale helseforetakene vurdert hvilke nasjonale tjenester, i form av landsfunksjoner, flerregionale funksjoner og nasjonale kompetansesentre, det er behov for i et femårsperspektiv. Det foreslås å utvikle kompetansesenter for kvinnehelse, kompetansesenter for amming og kompetansesenter for gynekologisk onkologi. Dette vil være i strid med Stortingets mål om å styrke tilbudet innenfor kvinnehelse.

Hva er statsrådens vurdering av forslaget?»

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [12:09:27]: Regjeringen ønsker en mer dynamisk og sterkere styring av nasjonale kompetansesentre. Derfor foreslår vi å etablere et nytt styringssystem for nasjonale tjenester i spesialisthelsetjenesten fra 2011.

Det er nødvendig å endre dagens regulering for å iverksette nytt styringssystem. Vi har derfor laget en ny forskrift som har vært på høring i høst. Departementet vil godkjenne nasjonale kompetansetjenester med hjemmel i denne forskriften i 2011. Tjenestene skal forankres i de regionale helseforetakene ut fra nye kriterier og krav til nasjonale kompetansesentre.

Departementets vurderinger er basert på et helhetlig forslag til hvilke nasjonale kompetansesentre det er behov for i et femårsperspektiv, og hvor disse bør lokaliseres. Forslaget er utarbeidet av de regionale helseforetakene i samarbeid med fagmiljøer, universiteter, regionale brukerutvalg og Kunnskapsenteret. Dagens nasjonale kompetansesentre er gjennomgått, og behovet for nye sentre er vurdert. Forslaget har vært forelagt Nasjonalt råd for kva-

litet og prioritering og Helsedirektoratet. All dokumentasjon fra dette arbeidet er tilgjengelig på departementets nettsider.

Departementet har ennå ikke konkludert når det gjelder videreføring av dagens nasjonale kompetansesentre. Det samme gjelder for de tre nasjonale kompetansesentrene som representanten Sjøli etterspør. Konklusjonen er klar når vi har gjennomgått alle forslag og faglige vurderinger, og etter at ny forskrift trer i kraft i 2011.

De regionale helseforetakene og Helsedirektoratet har spesieltpekt på at det er viktig å videreføre forskningsaktivitet som er bygd opp ved de nasjonale kompetansesentrene, dersom det foreslås endringer i nasjonale funksjoner. Jeg mener, i likhet med representanten Sjøli, at det er viktig å ivareta og styrke kompetanse og kunnskapsutvikling innenfor kvinnehelse. Å sikre gode rammevilkår for forskning på kvinners helse er et naturlig ledd i dette og i tråd med Stortingets føringer. Jeg mener også at det er viktig å sikre at nasjonal kompetanse på kvinnehelse som er bygd opp over mange år, og som er anerkjent internasjonalt, ikke bygges ned.

Dette arbeidet har vært en omfattende prosess der samtlige kompetansesentre har vært nøye vurdert. De tre aktuelle sentrene har viktige funksjoner for kvinners helse, og jeg lover at dette vil tillegges stor vekt når endelig konklusjon skal tas i løpet av kort tid.

Sonja Irene Sjøli (H) [12:12:01]: Det positive her er at regjeringen ikke har konkludert, og – hvis jeg forstår det rett – at de helst ikke vil bygge ned disse kompetansesentrene. Samarbeidsregjeringen, Bondevik II, fremla historiens første kvinnehelsestrategi i 2003, og Stortinget sluttet seg til dette, slik statsråden påpekte. Stortinget var også opptatt av å inkludere kvinneperspektivet mer i forskning og behandling.

Det var faktisk helseminister Sylvia Brustad som åpnet kompetansesenteret for kvinnehelse i 2006, og uttalte at dette var et viktig ledd i regjeringens kvinnehelsesatsing. Men nå står det samme kompetansesenteret i fare for å bli lagt ned.

Når det gjelder kompetansesenteret for amming, har det med Gro Nylander i spissen gjort en formidabel innsats for å fremme amming i Norge. Dette er et godt folkehelseiltak som gir barn en god start på livet. Jeg regner med at statsråden ikke kan være bekjent av å være den helseministeren som setter arbeidet med kvinnehelse og amming mange år tilbake i tid.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [12:13:16]: Jeg kan love representanten Sjøli at jeg ønsker ikke å sette verken kvinnehelse eller amming på spill. Jeg synes begge deler er like viktig, og jeg synes også det er viktig at man har fokusert nettopp på forskning på kvinnehelse og på kompetanse.

Likevel er det ikke alltid sånn at fordi om man har startet opp innenfor visse rammer, skal man fortsette innenfor de samme rammene. Det betyr ikke at man ikke synes at temaet er like viktig. Jeg synes det er viktig at vi ivaretar den kompetansen som er, og at vi kan bygge videre

på den kompetansen. Så har vi sagt at vi kommer tilbake til hvordan i løpet av 2011.

Sonja Irene Sjøli (H) [12:13:58]: Det er ikke minst viktig nå, særlig i lys av reduserte liggetider på sykehusene og økt press på kommunehelsetjenesten, at dette kompetansesenteret og kompetansen opprettholdes.

Når det gjelder kompetansesenter for gynekologisk onkologi, er også det et senter som er foreslått nedlagt. Kompetansesenteret har bidratt til betydelig fagutvikling på området, som har reddet kvinners liv og gitt dem en bedre helse. Det er tvilsomt – det gjelder for så vidt de andre områdene også – om fagfora kan ivareta den faglige utviklingen av tilbud like godt som et kompetansesenter som jobber kontinuerlig med disse spørsmålene. Regjeringen arbeider nå med en oppfølging av kreftstrategien. En utvikling av kompetansesenteret for gynekologisk kreft vil svekke arbeidet med kvinnehelse og innsatsen mot kreft, mener nå jeg. Hvordan ser statsråden på dette?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [12:15:04]: Som jeg sa i mitt første svar, er jeg veldig opptatt av kvinnehelse, forskning på kvinnehelse og kompetanse når det gjelder sykdommer som rammer kvinner. Jeg opplever ikke at det er snakk om at det er foreslått å bygge dette ned. Tvert imot skal vi ivareta den kompetansen. Men så kommer vi tilbake til hvordan vi innretter oss når det gjelder det, i 2011.

Spørsmål 8

Torgeir Trældal (FrP) [12:15:42]: «Helse Nord har i sitt siste styremøte vedtatt at de vil innføre de nye foreslåtte kvalitetskrav fra Helsedirektoratet. Dette vil føre til reduksjon i det desentraliserte fødselstilbudet. Nord-Norge er stort i areal, noe som vil føre til store reiseavstander. Et lokalsykehus uten fødeavdeling kan man ikke definere som et lokalsykehus.

Vil statsråden garantere at fødeavdelingene på lokalsykehusene i nord vil bestå?»

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [12:16:12]: Ved behandlingen av St.meld. nr 12 for 2008–2009 En gledelig begivenhet sluttet Stortinget seg til to viktige forslag for utvikling av det fremtidige fødetilbudet.

Det ene forslaget var at regionale helseforetak skal utarbeide helhetlige, flerårige og lokalt tilpassede planer for svangerskaps-, fødsels- og barselomsorg – sammen med berørte kommuner. Det andre var at tidligere krav om inndeling i fødestuer, fødeavdelinger og kvinneklinikk basert på fødselstall skal erstattes av kvalitetskrav til fødeinstitusjoner.

Jeg har presisert overfor de regionale helseforetakene at regionale planer skal være i samsvar med regjeringens politikk, og at prosessene skal sikres god lokal forankring.

Forslag til kvalitetskrav er utarbeidet av Helsedirektoratet og har vært på høring. Endelige kvalitetskrav skal foreligge 31. desember i år.

Det er positivt og nødvendig at kvaliteten på svangerskaps-, fødsels- og barselomsorgen nå blir satt i system. Jeg ser at dette kan føre til utfordringer og dilemmaer både for den gravide og hennes familie og for fremtidig organisering og drift av fødetilbud.

Styret i Helse Nord RHF godkjente 12. november en rapport som viser hvilke konsekvenser en eventuell innføring av de foreslåtte kvalitetskravene vil ha. Blant annet vil kravet om fire gynekologer ved hver fødeavdeling gjøre det vanskelig å opprettholde dagens 16 fødeinstitusjoner.

Siden kravene ikke er endelig vedtatt, har Helse Nord valgt å utarbeide planen i to trinn. Det første trinnet synliggjør konsekvensene av de foreslåtte kvalitetskravene. I trinn to skal styret beslutte organiseringen basert på endelige kvalitetskrav.

Helselovgivningen definerer ikke hvilke tilbud et lokalsykehus skal ha. Behovet for lokale sykehustjenester er annerledes i områder med mange eldre og få fødslere, sammenlignet med store byer med ung befolkning og høye fødselstall. Geografi, avstander og tilgjengelighet må derfor legges til grunn.

Jeg er kjent med at styret i Helse Nord understreker at landsdelen har en kvalitetsmessig god og desentralisert fødselsomsorg i dag. Styrets mål er å opprettholde en desentralisert fødselsomsorg i landsdelen.

Helsedirektoratet oppretter nå et nytt fagråd for fødselsomsorg, og jeg vil vurdere om regionale fødeplaner skal forelegges dette rådet.

Når alle de fire regionale planene foreligger, vil jeg – i samarbeid med de regionale helseforetakene – vurdere forslagene om strukturendringer i fødeinstitusjoner i lys av endelige kvalitetskrav, geografi og fødselstall.

Torgeir Trældal (FrP) [12:19:04]: Jeg registrerer at jeg ikke fikk svar på det jeg spurte om, om statsråden ville garantere.

Men jeg har et oppfølgingsspørsmål til statsråden. Da askeskyen kom innover oss fra Island, valgte man å flytte ambulanser sørfra og nordover, og man valgte også å sette inn stormbåter fra Forsvaret på grunn av lange avstander, slik at sikkerheten til innbyggerne i nord skulle være bra. Og det var jo bra. Men da blir mitt spørsmål til statsråden: Når askeskyen nå er borte, er da avstandene borte, siden man ikke vil gjøre noe med dette? Avstandene er jo der, uansett om man har askesky eller ikke. Jeg ber statsråden svare på det.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [12:19:49]: Jeg må, med all respekt, si at jeg faktisk prøvde å gi et litt utfyllende svar, for det er ikke alt innenfor helse og omsorg som kan besvares med ja eller nei.

Når det gjelder askeskyen, var vi i en helt spesiell situasjon, som var kortvarig, tross alt.

Når vi skal legge opp til et fødetilbud, et lokalsykehus-tilbud, i en landsdel som, som spørren rett sier, har store avstander, må vi gjøre mange vurderinger i forhold til det, og ikke minst ta hensyn til de store avstandene. Samtidig må vi oppfylle det som var Stortingets føringer, nemlig at man også skulle se på kvalitet på fødetilbudet. Og det er

det som nå gjøres. Dette jobber man med i Helse Nord. Det er ikke slik at for å være et lokalsykehus må man ha et fødetilbud. Mange har det, men mange har det ikke.

Når det gjelder lokalsykehusene generelt, kan jeg i hvert fall si: Vi skal opprettholde de lokalsykehusene som er i dag.

Torgeir Trældal (FrP) [12:20:56]: Avstandene i nord er ganske store, og når gravide unge damer skal flyttes titalls mil for å føde, er det ikke bra. Veinettet er dårlig oppe i nord. Det eneste de nå har fjernet, er skiltene om elgfare, for veiene er så dårlige at elgen har sluttet å gå på dem. Ifølge dyrehelseloven er det slik at det ikke er lov å flytte på drektige kyr. Men man kan gjøre det med unge damer – det kan man gjøre. Så spørsmålet her er hva man vil prioritere.

Jeg har et spørsmål til statsråden. Det gjelder at regionen Sør-Troms/Nordland er et svart hull i såkalt ambulanshelikopterdekning. Dette har jeg tatt opp med statsråden tidligere. Hvis man skal legge ned fødeavdelinger, vil statsråden da sørge for at vi får en ny ambulanshelikopterbase sånn at man i hvert fall har muligheten til å ta akutte tilfeller?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [12:21:57]: Det må alltid vurderes hvilken ambulanseberedskap som skal være til stede. Det er noe som vi fortløpende må vurdere ut fra det behovet som er.

Men jeg har lyst til å understreke at det er ingen kvinner i Norge som skal være uten et fødetilbud. Hele poenget er jo at det også må være et trygt og forutsigbart fødetilbud. Der hvor vi sier vi skal ha leger til stede, må det faktisk være leger til stede. De må være kvalifiserte, og de må være forutsigbare. Det er disse tingene vi ser på nå. Og så må man alltid se på dette også i forhold til den beredskapen når det gjelder ambulanse som er nødvendig, enten det er på vei, til vanns eller i luften.

Spørsmål 9

Trine Skei Grande (V) [12:23:04]: «Gjennom petroleumsløven stiller norske myndigheter krav om at kraftforsyning fra land skal utredes ved nye utbygginger eller store ombygginger. Myndighetene har på samme måte sikret hjemmel i energiløven for at elektrifisering fra land kan utløse krav om å bidra til å opprettholde en tilfredsstillende forsyningsikkerhet.

Vil regjeringa utarbeide en helhetlig plan for elektrifisering i Norskehavet, slik at de ulike utbyggingene kan ses i en sammenheng?»

Statsråd Terje Riis-Johansen [12:23:35]: Som representanten Skei Grande nevner i sitt spørsmål, blir kraft fra land vurdert for alle nye utbygginger og større ombygginger i petroleumssektoren. Dette har vært gjennomført for alle utbyggingsplaner siden 1996 og har gitt resultater. For flere av de nye feltene som har blitt bygd ut med selvstendig infrastruktur, har kraft fra land blitt valgt som løsning.

I dag er derfor Troll A-plattformen, Gjøa, Ormen Lange og Snøhvit forsynt med kraft fra land. En slik løsning er også valgt for Valhall og Goliat. I 2009 var 39 pst. av norsk gassproduksjon fra felt som har kraft fra land.

Vurderinger av kraft fra land for alle de nye enkeltfeltene inkluderer tilgangen på kraft på fastlandet, kostnader ved tiltaket og utslippsreduksjoner på kontinentalsokkelen. En nødvendig forutsetning for ytterligere leveranser av kraft til petroleumsvirksomheten utenfor Midt-Norge er eksempelvis å få realisert Ørskog–Sogndal raskt. Vi har lært fra beslutningen på Ormen Lange at det er helt nødvendig å se utbygginger i hele kjeden i sammenheng.

I vår oppfølging av aktiviteten på kontinentalsokkelen har vi også fokus på å få vurdert relevante områdeløsninger der det kan være en hensiktsmessig løsning. Særlig aktuelt vil det kunne være i områder der det er gjort flere mindre funn i nærheten av hverandre.

I tillegg har både myndigheter, selskaper og andre institusjoner gjennomført en rekke utredninger av kraft fra land til eksisterende felt. Gjennom arbeidet med rapportene Kraft fra land til norsk sokkel fra 2002 og 2008 analyserte Oljedirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, og for 2008-studien også daværende SFT og Petroleumstilsynet, muligheten for kraft fra land til eksisterende felt i definerte områder på kontinentalsokkelen. Norskehavet var et av flere områder som ble analysert.

Analysen av kraft fra land for de ulike områdene er nylig oppdatert i forbindelse med Klimakur-arbeidet. I Klimakur-rapporten er tiltakskostnadene ved å drive alle elektriske anlegg på eksisterende innretninger i Norskehavet med kraft fra land beregnet til 1 550 kr per tonn CO₂.

På bakgrunn av dette omfattende arbeidet ser jeg ikke behov for å utarbeide ytterligere planer vedrørende kraft fra land til Norskehavet, som representanten Skei Grande ber om. For utbygginger av nye ressurser har vi i 15 år hatt et system som sikrer at kraft fra land blir utredet og besluttet når det er et fornuftig tiltak. Det inkluderer både utbygging av enkeltfelt og flere felt i samme område. Når det gjelder eksisterende felt, har vi nylig foretatt en vurdering av konsekvensene av et slikt tiltak.

Trine Skei Grande (V) [12:26:16]: Jeg må innrømme at dette spørsmålet var stilt som et håndslag til regjeringa, fordi vi er enige om elektrifisering i klimaforliket. Det er klart at da ligger det et utredningskrav.

Men det vi vet, er at på mange deler av norsk sokkel opererer mange selskaper ved siden av hverandre, nært der ute på havet, langt ute fra land. Og det betyr at hvis hver enkelt skal vurdere tilknytning, blir det store kostnader. Ved å få til et samarbeid kunne vi klart å få ned kostnadene og få fornuftige løsninger for en elektrifisering.

På land er det en soleklar logikk at man har et nettverk mellom mange forskjellige private eiere. Det er ikke sånn at hver enkelt som bor i et dalføre, må legge hver sin kabel over fjellet. Man samordner det, fordi det er smart økonomisk, og fordi det sørger for at vi får bedre tilføring.

Hvorfor er ikke statsråden villig til å se feltene under ett når dette skal utredes?

Statsråd Terje Riis-Johansen [12:27:26]: Det er mulig representanten Skei Grande oppfattet det som et håndslag, men jeg oppfatter det først og fremst sånn at det som det blir spurt om, og det som blir tatt opp, er noe som i praksis blir gjennomført.

På sokkelen har vi nå hatt et omfattende arbeid – jeg nevnte i mitt svar også områdeplaner – for å se på mulighetene. Det er ikke sånn som en kan få inntrykk av fra representanten, at en ikke ser to felt i sammenheng, ikke evner å ha to tanker i hodet samtidig, når en vurderer eventuell elektrifisering. Det er grunnen til svaret – det som det spørres om her, er noe som er praktisk politikk i dag.

Hovedutfordringa sånn som situasjonen er nå, går på å finne tilkoplingspunkter og å finne tilstrekkelig med kraft. Vi ser langs kysten, dels i Bergen-området, dels i Midt-Norge, at vi har for dårlig nett. Det skaper store utfordringer hvis en skal gå videre med elektrifisering, sånn som situasjonen er nå.

Trine Skei Grande (V) [12:28:29]: Jeg er fullt oppmerksom på at nettet er en utfordring. Derfor er det viktig å få det på plass fort. Venstre har også prøvd å bidra til det her i denne sal.

Vi ser jo at spesielt Møre og Romsdal er en utfordring. Ørskog–Fardal er sånn sett en veldig viktig del, men det kan nok ikke løse alt alene. Nå er det veldig store utbygginger på gang utenfor Midt-Norge, og mange snakker om Nyhavna som det nye gassknutepunktet i Norskehavet. Da kreves det at det er lagt til rette på mange forskjellige vis. Da må man også få oljeselskapene med på laget. I dag sitter oljeselskapene i denne regionen og utreder ikke en samlet plan for hele området når det gjelder elektrifisering, men de sitter og sammenligner sine kabler inn til ulike områder. Det er viktig at Nyhavna får mulighet til å utvikle seg til et sånt knutepunkt. Og sjøl om det er mange aktører på det feltet, burde man ha sørget for at man her fikk en samordning av det hele. Det er ikke det som statsråden sier, som selskapene sier til meg når jeg besøker dem.

Statsråd Terje Riis-Johansen [12:29:39]: Det som representanten Skei Grande nå tar opp, er i praksis noe som kan samles i ett svar: Det er tilgang på kraft. Som følge av de beslutningene som over tid er tatt i Midt-Norge, har vi hatt for dårlig tilgang på kraft i det området. Det er svært problematisk når vi nå ser det inn mot Nyhavna og eventuelt nye elektrifiseringsbehov i det området. Vi ser også at det er utfordringer lenger sør. Så jeg tror ikke vi i denne saken må gjemme oss bak noen innganger og formuleringer som går på samordning, mangel på helhetlige planer.

Hovedutfordringen – hvis vi snakker om elektrifisering i Midt-Norge – er mangel på tilgang på kraft. Vi må ville bygge linjer, vi må ville utbygge kraftproduksjonen i området. Gjør vi det, får vi det på plass, som er min intensjon, har vi også et godt utgangspunkt for å få ned CO₂-utslippene på sokkelen videre framover.

Spørsmål 10

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [12:30:59]: «Klima- og forurensningsdirektoratet, Klif, uttrykker bekymring for klimakonsekvensene dersom Åm-utvalgets tiltak gjennomføres for økt norsk petroleumsproduksjon. Ifølge flere medier 17. november 2010 bekymrer Klif seg spesielt over økte norske CO₂-utslipp.

Vil statsråden sikre at dette faktisk utredes med bakgrunn i scenarioer fra IEA om verdens energibehov, at både de nasjonale og globale CO₂-effektene vektlegges ved endringer i norsk olje/gassproduksjon i forhold til Åm-utvalgets referansebane?»

Statsråd Terje Riis-Johansen [12:31:36]: Det globale energibehovet er økende. Det slås fast bl.a. i ny analyse fra Det internasjonale energibyrået, IEA. Oljeprodukter brukes i dag i stor grad i transportsektoren. Byråets analyser viser at det er vanskelig å substituere seg bort fra oljeprodukter i transportsektoren i løpet av de neste 25 årene. Det gir en betydelig etterspørsel etter olje sjøl om det innføres kraftige klimatiltak. Analysen fra IEA viser også at omkring to tredjedeler av CO₂-utslippene fra transportsektoren skjer i forbrenningsfasen. En stor del av det øvrige stammer fra raffinering. Det betyr at de variasjonene en ser i CO₂-utslipp per produsert enhet, som er viktige utslipp å ta tak i og redusere, likevel ser ut til å ha en mer begrenset betydning for de samlede utslippene, altså når en ser utvinning, raffinering og forbrenning under ett.

Av ressursmessige årsaker har vi fra starten av petroleumsalderen i Norge satt krav om gassavsetning for felt. Brenning av gass over fakkel kreves det en egen tillatelse for. Utstrakt fakling – en praksis en ser i mange andre oljeprovinsar – har derfor aldri skjedd på norsk sokkel. Dette er god ressursforvaltning og god klimapolitikk. Videre har man i utviklingen av sektoren bl.a. fokusert på å utnytte stordriftsfordeler. Det legger til rette for energieffektiv drift, bl.a. innenfor gasstransport. Energiløsninger for et felt, herunder utredning av kraft fra land, som vi nettopp har diskutert, er et annet viktig tema i alle utbyggingsplaner som er viktig ut fra en miljø- og klimatenkning.

Disse løsningene kompletterer våre direkte klimapolitiske virkemidler. Petroleumsvirksomheten i Norge har betalt CO₂-avgift siden 1991 og har vært en del av det europeiske kvotesystemet siden 2008. Som en følge av denne virkemiddelbruken har selskapene egeninteresse i å begrense utslippene av klimagasser. Det er god politikk, for det er selskapene sjøl som sitter på den beste informasjonen om hvordan deres utslipp billigst kan reduseres i dag og framover. Det gjør at forurenser betaler og at en får mest mulig utslippsreduksjoner for hver krone som brukes.

Dette er eksempler på at det gjennom 40 år med petroleumsvirksomhet her hjemme er utviklet et omfattende virkemiddelapparat for å ivareta hensynet til andre brukere av havområdene, til helse, miljø og sikkerhet og for å sikre ivaretagelse av det ytre miljø i alle faser av virksomheten. De etablerte virkemidlene og den sterke fokuseringen på å begrense utslippene hos myndigheter og selska-

per er viktige årsaker til at norsk petroleumsvirksomhet har blant de laveste utslippene til luft per produsert enhet i verden.

En viktig utfordring vi nå står overfor i petroleumssektoren, er å hente ut de potensielle verdiene som ligger i våre eksisterende felt. Dette er noe som eierne av feltene og myndighetene arbeider daglig for å oppnå. Store verdier står på spill. For å bidra til å kaste nytt lys over den utfordringen vi står overfor, valgte jeg å nedsette et utvalg med sterk og bred petroleumsfaglig kompetanse, nemlig utvinningsutvalget. Den oppgaven de fikk, var å belyse og identifisere eventuelle teknologiske, kunnskapsmessige, regulatoriske, økonomiske eller andre hindre som gjør at samfunnsøkonomisk lønnsomme ressurser i dag ikke kan hentes opp. De skulle også foreslå tiltak som eventuelt kan fjerne disse. Det har de gjort. Rapporten har nylig vært på offentlig høring.

Jeg vil nå vurdere forslagene fra utvalget (presidenten klubber) og de innkomne høringsuttalelsene.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [12:35:09]: Jeg synes statsråden her var på god vei til et godt svar, for statsråden kom med gode presiseringer om helhetsregnskapet for oljeutvinning og -bruk. En ser seg ikke blind på CO₂-utslippene ved utvinning på norsk sokkel, men en ser på totalen. Men jeg savner fortsatt – det var mulig at det var i det gjenværende i statsrådets innlegg – det å få en beregning av de nasjonale CO₂-konsekvensene, men også de globale CO₂-konsekvensene.

Det Klif henger seg opp i, og som er essensen i min utfordring, er at de ser på det som problematisk å følge opp Åm-utvalgets innstilling, for det er større CO₂-utslipp per fat olje i halen av feltene. Da blir det et problem. På grunn av norske CO₂-regnskap vil en ikke anbefale Åm-utvalgets innstilling. Men i et globalt perspektiv, der IEA sier at verden trenger ny tilgang til olje- og gassfelt selv om forbruket totalt skal ned, vil altså utslippene av CO₂ globalt øke hvis Norge lar være å utvinne norsk olje og gass, for da tar en i bruk kull andre steder. Det virket som om statsråden var enig i den tanken, men kan en gi noe svar på om en også vil få et globalt CO₂-regnskap i de norske vurderingene?

Presidenten: Da åpner presidenten for resten av svaret til statsråden – vær så god, statsråd Terje Riis-Johansen.

Statsråd Terje Riis-Johansen [12:36:31]: Jeg takker for det. Jeg ser at jeg var vel ivrig i å skulle formidle et budskap, som er ganske omfattende, om hva som må gjøres for å få ned CO₂-utslippene på norsk sokkel.

Når det gjelder resten av det jeg hadde tenkt å si i stad, om hvordan jeg skal behandle denne prosessen framover, er nettopp det å se den norske petroleumspolitikken i en større sammenheng helt avgjørende. Hvis en skulle vurdere petroleumsvirksomhet i Norge kun ut fra en tenkning innenfor nasjonale rammer, ville regnestykkene bli veldig spesielle å forholde seg til, for vi vet at det er et internasjonalt behov, en etterspørsel, etter petroleumprodukter. Det står og faller ikke med hvorvidt Norge produserer olje

eller ikke. Det som er vår oppgave, er å sørge for at den produksjonen som vi har i Norge, er så god som overhodet mulig. Det som det også var viktig for meg å få fram i mitt svar, var at jeg mener det er gjort en betydelig innsats i Norge over tid for å bidra til nettopp det.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [12:37:45]: Det er sjelden det nesten bobler inni meg når jeg står her og hører statsråden svare, men akkurat i dag gjør det det, for jeg føler meg veldig på bølgelengde med hensyn til hvordan en bør tenke.

Jeg håper nå at statsråden også vil sørge for at en får kvantifisert litt når det gjelder konsekvensene dersom en kutter i norsk olje- og gassvirksomhet, og hva det betyr globalt. Det en må anta, slik som IEA gjør, er at da er det kull som er marginalforekomsten. Mindre gassproduksjon i Norge betyr at EU må importere sin gass fra andre land, sannsynligvis fra Russland, som da vil kompensere for sin manglende gassforsyning på hjemmebane ved å øke sin lokale kullproduksjon. Det er i hvert fall et scenario som mange intelligente folk har lagt fram.

Jeg er litt ute etter om statsråden kan bekrefte at han faktisk også vil gå videre, slik at den ideen eller det tanke settet som jeg deler med statsråden her, også blir kvantifisert litt, for det er viktig for den politiske debatten. Klif har en mye mer aktiv rolle i den offentlige samfunnsdebatten enn statsrådets egne direktorater har inntatt. Da er det viktig at en faktisk kvantifiserer konsekvensene, og ikke lar dem få operere på egen hånd, slik som de har gjort nå.

Statsråd Terje Riis-Johansen [12:38:54]: Det blir jo relativt kompliserte regnestykker hvis en skulle ha med alle elementer rundt disse spørsmålene. Det vi ser en tettest sammenheng med, gjelder bruk av norsk gass i Europa, hvor vi har rørledninger, hvor vi har infrastruktur, og hvor vi ser at bruken av kull i dag er utstrakt. Der er det gjort beregninger som viser ganske betydelige potensielle utslippsreduksjoner fra våre naboland hvis kullkraftverk blir stengt ned, og en isteden bruker gass som innsatsfaktor.

Så jeg mener at i klimapolitikken og i petroleumspolitikken er det viktig å ha flere tanker i hodet samtidig. I Norge har vi fantastiske muligheter til å bygge ut fornybar energi videre. Vi har ikke kull som basislast i energiproduksjonen. Vi ser at andre land er i en helt annen situasjon. De fleste land er ikke som Norge. Det er ikke tvil om at Norge kan bidra til at det skjer en utbygging av energibærerne i deres produksjon.

Spørsmål 11

Henning Warloe (H) [12:40:18]: Jeg har følgende spørsmål til forsknings- og høyere utdanningsministeren:

«Da Stortinget behandlet Dokument 8:7 for 2009–2010, et representantforslag fra Venstre om tydeliggjøring av den akademiske frihet, ble det enstemmig vedtatt å be regjeringen vurdere på hvilken måte den akademiske friheten for forskere ansatt i instituttsektoren kunne styrkes. Likevel omtaler Aftenposten et nytt forsøk på sensur av

et forskningsarbeid, denne gang fra Arbeidsdepartementet.

Hva har statsråden gjort for å tydeliggjøre krav til akademisk frihet, slik hun varslet i svar til komiteen da saken var til behandling?»

Statsråd Tora Aasland [12:41:04]: Akademisk frihet er en samlebetegnelse på ideer som betoner tenkefrihet og ytringsfrihet, som er grunnleggende for søking etter sann kunnskap og forståelse. Akademisk frihet er en grunnleggende rettighet for å få en åpen samfunnsdebatt og dermed for å ivareta viktige demokratiske prinsipper. Disse ideene er av helt grunnleggende betydning for en fri og uavhengig forskning.

Prinsippet om akademisk frihet er, som representanten vet, nedfelt i universitets- og høyskoleloven. Denne loven gjelder ikke for forskere i instituttsektoren og heller ikke for næringslivet.

Det representantforslaget som det er vist til i spørsmålet, gikk ut på å tydeliggjøre dette prinsippet også for forskere utenfor universiteter og høyskoler. Dette er viktig, nettopp fordi prinsippet understøtter demokratiet og bidrar til å drive forskningen framover.

Som en oppfølging av representantforslaget, som ble behandlet tidligere i år, har jeg bedt om og fått innspill fra Forskningsrådet til hvordan prinsippet om akademisk frihet kan nedfelles i deres generelle kontraktsvilkår, som favner alle typer aktører som får tilskudd fra Forskningsrådet. Forskningsrådet foreslår bl.a. at følgende passus skal inntas i deres kontraktsvilkår – og jeg siterer fra deres forslag:

«Prinsippene om akademisk frihet må, så fremt det ikke kommer i konflikt med arbeidsgivers styringsrett, gjelde for all forskning finansiert av Norges forskningsråd (...)

Innholdet i denne friheten foreslås ytterligere presisert med vekt på ytringsfrihet og frihet i metodevalg. Forskningsrådets innspill er nå til vurdering i departementet.

Det er et grunnleggende forskningsetisk prinsipp at forskningen skal være fri og uavhengig og ikke styres. Dette er viktig nettopp fordi det er helt avgjørende at vi holder fram med en forskningskultur som våger å utfordre det bestående og kanskje også endre paradigmer. Samfunnet har dessuten behov for en felles forskningsbasert kunnskapsbase, og samfunnet må ha tillit til at kunnskapsutviklingen og oppfatningen av hva som er gyldig kunnskap, ikke styres av særinteresser.

Oppdragsforskning er kjennetegnet ved at oppdragsgiver og oppdragstaker har inngått en kontrakt om utførelse av et forskningsarbeid. Oppdragsgiveren bidrar som hovedregel til å finansiere forskningen og formulere problemstillinger og har interesse i å bruke resultatene. Oppdragsgiver har dessuten gjerne en formell eller faktisk rett til å utøve en viss påvirkning av eller kontroll med prosjektet. Samtidig er det viktig for denne forskningen at den bevarer sin uavhengighet, både av hensyn til troverdighet og av hensyn til de langsiktige brukerinteressene. Kunnskapsdepartementets standardkontrakt for oppdragsforskning søker å ivareta dette og har nedfelt at oppdragstaker

ikke har ansvar for at oppdraget fører fram til en bestemt konklusjon. Standardkontrakten ivaretar også oppdragstakers rett til å publisere forskningsresultatet. Jeg har nå iverksatt et arbeid for å forbedre standardkontrakten og gjøre den mer kjent.

Allerede i forrige uke sendte jeg ut et brev til alle mine kollegaer i regjeringen der jeg gjorde dem oppmerksom på standardkontraktens eksistens og viktigheten av at det offentlige som oppdragsgiver også benytter denne. Og jeg vil understreke at det er spesielt viktig at offentlige oppdragsgivere legger til rette for fri forskning.

Henning Warloe (H) [12:44:13]: Jeg takker statsråden for svaret, og jeg er glad for at hun står på det samme synet på akademisk frihet som hun gjorde i det brevet hun skrev til komiteen da dette representantforslaget var til behandling. Men der skrev hun jo ganske tydelig hvilke tiltak hun kunne tenke seg å gjennomføre, og dette brevet ble skrevet 30. november i fjor, altså for ca. ett år siden.

Nå sier hun i svaret her i dag at hun «allerede i forrige uke» sendte et brev til sine kollegaer i de øvrige departementene og gjorde oppmerksom på det som burde være regjeringens politikk allerede i utgangspunktet. Jeg får jo da det inntrykket at Aftenpostens skriverier har medført en svært rask reaksjon fra statsrådens side, mens altså det et enstemmig storting vedtok den 16. februar i år, ikke har medført noe som helst.

Jeg lurer på om statsråden kan utdype det.

Statsråd Tora Aasland [12:45:17]: Det brevet som jeg nå har sendt til mine kolleger i regjeringen, viser til en standardkontrakt som faktisk ble opprettet i 2006. Den ble gjennomgått i 2008. Vi undersøkte da hvordan den ble brukt, om den var kjent og hvordan vi eventuelt kunne forbedre den. Så dette handler ikke om noe som er kommet på akkurat nå. Det jeg gjorde nå, var å sende ut et brev for å minne mine regjeringskolleger om at det finnes en standardkontrakt. Det spørsmålet faktisk dreide seg om, var i tillegg noe annet enn det som handler om departementenes egne kontrakter. Det den akademiske friheten som går utover universitets- og høyskolesektoren, handler om, er hvordan vi skal nedfelle den akademiske friheten i institusjonene som ikke berøres av universiteter og høyskoler. Det innspillet har vi nokså nylig fått fra Forskningsrådet. Som sagt, det er til vurdering i departementet og vil sannsynligvis påvirke arbeidet med slike kontrakter framover.

Henning Warloe (H) [12:46:27]: Jeg vil referere til statsrådens svar til komiteen i forbindelse med saksbehandlingen, som altså er skrevet den 30. november i fjor. Der skriver statsråden at for ytterligere å styrke prinsippet vil man likevel vurdere å bruke retningslinjene for statlig basisfinansiering av forskningsinstitutter til å tydeliggjøre retten til akademisk frihet for de institutter som er omfattet av denne ordningen.

Jeg tror at statsrådens veldig tydelige klargjøring av hva som enkelt kunne gjennomføres for et år siden, gjorde at også regjeringspartiene sluttet seg til opposisjonens

forslag i denne saken, slik at det var en enstemmig komité som anmodet stastråden om å iverksette dette. Regjeringspartiene oppfattet det kanskje som om dette var å slå inn åpne dører. Men disse dørene var tydeligvis ikke så åpne likevel. Jeg mener at det ville være enkelt av statsråden å gjennomføre det som hun selv gjorde rede for i brevet for et år siden.

Statsråd Tora Aasland [12:47:28]: Det er en relativt komplisert prosess, som også representanten Warloe er klar over. Komiteen drøftet i forbindelse med representantforslaget om presiseringen av den akademiske frihet utover universitet og høyskole skulle lovfestes eller ikke. Det er jo et ganske komplisert og krevende arbeid. Uansett trenger vi retningslinjer for dette arbeidet. Det er ikke gjort i en håndvending å få det implementert i nye retningslinjer, eventuelt å tenke seg et lovarbeid.

Men jeg er enig i at både departementer og andre oppdragsgivere tydeligvis ikke har vært helt klar over de kontraktene og bestemmelsene som gjelder, og det har vært nødvendig for meg å peke på forskjellen mellom å inngå en kontrakt om forskning, og å inngå en kontrakt om vanlig utredning eller konsulentarbeid. Det var det nødvendig å gjøre. Derfor har jeg presisert dette nå, i det brevet som det er referert til. Men fremdeles jobber vi med den best mulige måten for å få den akademiske friheten nedfelt i andre typer kontrakter enn de som spesielt angår universitetene og høyskolene. Det er et viktig arbeid som jeg legger stor vekt på nå.

Spørsmål 12

Per Roar Bredvold (FrP) [12:48:52]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til landbruks- og matministeren:

«123 703 fjærfe døde under transport til slakterier i fjor. Dette høye tallet kan ha flere årsaker.

Hva vil statsråden bidra med for at antall fjærfe som dør under transport, blir så lavt som mulig, innenfor rimelighetens grenser?»

Statsråd Lars Peder Brekk [12:49:16]: Først vil jeg takke for spørsmålet fra representanten Bredvold. Jeg er glad for hver mulighet til å diskutere viktige spørsmål vedrørende dyrevelferd.

Jeg vil innledningsvis peke på at det er dyreeiers og andre involverte aktørers ansvar å etterleve krav og prinsipper i dyrevelferdsloven. Mattilsynet fører tilsyn med etterlevelsen, og sanksjonerer ved behov. Næringsaktørene hver for seg og gjennom produsentorganisasjonene må gjøre sitt ytterste for å få ned antallet skader gjennom kartlegging og forebygging av forekomst samt skånsom behandling av dyrene under alle trinnene i produksjonen. Dette har Mattilsynet tatt opp med næringen. Næringen har et klart ansvar for å kartlegge de kritiske punktene i produksjonen. Næringen har også et ansvar for å utarbeide planer for å forebygge skader på dyr i forbindelse med transport og slakting.

Til sammen transporteres over 60 millioner fjærfe til

slakteri i Norge hvert år. For slaktekylling ligger andelen som dør under transport, på mellom 0,15 pst. og 0,2 pst. Ved transport av utrangerte verpehøns er dødeligheten noe høyere, noe som i stor grad kan settes i forbindelse med dyrenes kondisjon ved transport. I Norge har det skjedd en betydelig reduksjon i antallet utrangerte verpehøns som transporteres levende til slakteri, fordi en stor del av disse dyrene avlives på gården og sendes til destruksjon i stedet for å sendes til slakteri.

Mattilsynet fører tilsyn med transport av dyr. Ifølge Mattilsynet vil man for slaktetransport av fjærfe i praksis kunne si at mer eller mindre samtlige partier blir kontrollert.

Mattilsynet har informert meg om at deres erfaringer tilsier at transport på dager med ekstreme temperaturer øker risikoen for høy dødelighet. I noen tilfeller har Mattilsynet funnet det nødvendig å vedta forbud mot transport på visse dager, fordi risikoen for høy dødelighet som følge av ekstremt lave utetemperaturer har vært for høy.

Dyrenes kondisjon ved transport er av stor betydning for hvor godt de tåler transporten. Det er viktig at produsentene har fokus på at dyr som ikke er egnet for transport, skilles ut og avlives på stedet, i stedet for å la disse transporteres til slakteriet. Særlig på vinterstid med lave utetemperaturer er også dyrenes miljø i huset av betydning, fordi dyr som er våte, i større grad kan dø under transport ved lave temperaturer. Dette vil også være et vesentlig moment i vurderingen av om dyrene er skikket til å gjennomføre den tiltenkte transporten.

Transporttider er en annen viktig faktor som påvirker dyrevelferden under transport. Bransjen må ha fokus på å redusere dyrenes tid i transportkassene i størst mulig grad, bl.a. gjennom god planlegging av inntransport og slakte-tidspunkt. Planlegging av plukking av dyr hos produsenten er også vesentlig for å unngå at dyr blir stående i transportcontainere unødvendig lenge, før selve transporten påbegynnes.

Den enkelte produsent må ha stor oppmerksomhet på dyrenes transportegnethet, med nøye utsortering av dyr før transport. Produsentene må også ha fokus på miljø for å unngå våte dyr. Den enkelte produsent, transportører og slakterier må planlegge transport av dyr godt for å unngå at dyr oppholder seg i transportenhetene lenger enn høyst nødvendig. Med dagens slakteristruktur, og for noen dyr lange transporter, er slike tiltak særdeles viktig for å søke å redusere dødelighet under transport så mye som mulig.

Per Roar Bredvold (FrP) [12:52:22]: Jeg takker statsråden for et omfattende svar.

Det som er bekymringsfullt, er jo at antallet døde dyr har økt, selv om det har vært fokus på dette gjennom mange år. Det er vel ingen tvil om at alle vi her i salen er for dyrevelferd. Jeg er også helt sikker på at både produsenter, transportører og slakterier selvfølgelig også er for en god dyrevelferd. Vi har her et felles mål alle sammen, det er jeg ikke i tvil om i det hele tatt.

Men det som skremmer meg, er jo at antall dyr som omkommer under transport, øker. Her er det fortsatt mye å gjøre. Fortsatt er det bl.a. slik at man ikke kan regule-

re temperaturen inne i alle slakteribiler. Det er også store variasjoner med tanke på hvor i landet skadene skjer. Jeg tror nok det er mye som fortsatt må gjøres for at vi skal få ned det store antallet døde dyr, for det er klart at 123 000 er et høyt antall.

Statsråd Lars Peder Brekk [12:53:28]: Jeg deler representanten Bredvolds bekymring. Jeg er veldig oppmerksom på de utfordringene som spesielt går på transport av fjærkre. Det er en sak som vi vil ha stor oppmerksomhet på framover, nemlig de dyrevernmessige utfordringene knyttet til transport av slaktekylling. Mattilsynet planlegger nå en nasjonal tilsynskampanje på hold av slaktekylling i 2011. Et fokusområde i denne kampanjen planlegges å være transport av dyr til slakteri. Det vil bl.a. bli fokusert på næringens eget ansvar for dyrevelferd og ikke minst på Mattilsynets bruk av virkemidler når det registreres avvik.

Så vil jeg understreke at en del av problemene også kan knyttes til genetiske egenskaper hos dyrene. Norske produsenter er avhengige av dyremateriale fra utenlandske oppdrettere, fordi det ikke drives avl på fjærfe i Norge. En rapport fra EUs vitenskapskomité indikerer at nyere kyllinglinjer med rask vekst har dårligere konstitusjon. Det gjør dem mer utsatte for bruddskader og dødsfall, så dyrevelferdsmessige utfordringer når det gjelder slaktekylling, er gjenstand for stor oppmerksomhet både hos myndigheter og næring – nasjonalt og internasjonalt.

Per Roar Bredvold (FrP) [12:54:45]: Jeg takker nok en gang for statsrådens svar.

Jeg skjønner at vi har felles mål her. Det er ingen tvil om det. Vi har også en del felles løsninger på dette. Men det er klart at det må skje noe rimelig raskt, for dette er jo ikke noe nytt problem, og problemet har bare blitt større og større. Og noe så enkelt som at man kan regulere temperaturen inne i bilen, avhengig av hva temperaturen er utenfor bilen, må være viktig. Man må også se på at dødeligheten varierer forskjellige steder i Norge. Jeg tror at hele kjeden, fra produsenten til transportøren og til slakteriet, må samarbeide med tanke på dyrevelferden. Det kan jo også være noen dyr fra produsenten som ikke er skikket til å bli transportert, enten de har skader eller – slik statsråden sier – det kan være våte dyr.

Jeg har selv vært på et slakteri og sett at det kan være litt forskjellig kvalitet på de bilene som transporterer.

Statsråd Lars Peder Brekk [12:55:52]: Som sagt er jeg opptatt av den samme bekymring som representanten Bredvold uttrykker. Det vil jeg understreke. Det er derfor også Mattilsynet nå vil gjennomføre en nasjonal tilsynskampanje på hold av slaktekylling i 2011, der en har fokus på transport av dyr til slakteriet. Det er naturlig i den sammenheng å se på hva slags virkemidler en kan ha for å forbedre situasjonen. Det vil jeg ha stor oppmerksomhet på framover, og jeg skal ta med meg de signaler som representanten Bredvold har gitt i denne saken i dag.

Presidenten: Spørsmål 13 er allerede besvart.

Spørsmål 14

Erna Solberg (H) [12:56:52]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til arbeidsministeren:

«1. juli 2010 ble tilskuddsordningen til ordinært datautstyr avvirket av regjeringen. Nå fremkommer det en rekke eksempler der elever med dysleksi ikke får hjelpemidlene de trenger i skolen. Etter at Arbeids- og velferdsdirektoratet sendte ut beskjed til de lokale hjelpemiddelsentralene om at «datautstyr» ikke lenger får statlig tilskudd, har hjelpemiddelsentralene også sluttet å gi støtte til bruk av pedagogisk tilrettelagt programvare.

Er dette regjeringens politikk?»

Statsråd Rigmor Aasrud [12:57:29]: Den endringen i regelverket som ble foretatt som følge av Stortingets vedtak med virkning fra 1. juli i år, innebærer at det ikke lenger gis tilskudd til ordinært datautstyr. Videre er ordningen med utlån av ordinært datautstyr avvirket med unntak for elever og personer som får utdanningstiltak fra Arbeids- og velferdsetaten. Disse kan fortsatt gis utlån av ordinært datautstyr dersom omfattende tilpasninger av datautstyret og hjelpemidlene krever en totalløsning.

Grensen mellom hva som defineres som et hjelpemiddel, og hva som er en vanlig forbruksvare, vil endre seg over tid.

Begrunnelsen for Stortingets vedtak om å fjerne stønad til ordinært datautstyr er at dette er utstyr som nå har blitt så vanlig i befolkningen at det ikke lenger kan defineres som hjelpemiddel i folketrygdlovens forstand. Samtidig har prisene på datautstyr i ordinær handel gått betydelig ned de senere årene.

Det gis fortsatt stønad til spesialtilpasset datautstyr og programvare for betjening av ordinært datautstyr dersom det er nødvendig. Elever med behov for spesielle dataprogrammer for lesing, skrivestøtte og talestyring vil få dette fra hjelpemiddelsentralen på samme måte som tidligere. Videre har hjelpemiddelsentralen ansvar for å installere administrativ programvare og hjelpemiddelprogramvare, mens skolen har ansvar for installasjon av pedagogisk programvare på skole- og hjemmemaskin.

Det er viktig å understreke at elevenes rettigheter etter opplæringsloven ikke er forandret som følge av Stortingets vedtak. Skolen og pedagogisk-psykologisk rådgivningstjeneste skal utrede elevens behov. De som ikke har eller ikke kan få tilfredsstillende utbytte av det ordinære tilpassede opplæringstilbudet, har rett til spesialundervisning.

Hvis innkjøp av pc er nødvendig som følge av hvordan grunnskoleopplæringen ved en skole er lagt opp, ligger ansvaret etter opplæringsloven på kommunen som skoleeier. Elever i grunnskole og videregående skole som gjennom vedtak om spesialundervisning har krav på en viss type utstyr til bruk i opplæringen, har uavhengig av kommunens økonomi fortsatt rett til slikt utstyr. Foreldre og foresatte kan klage til fylkesmannen dersom de mener at kommunen ikke følger loven.

Erna Solberg (H) [12:59:48]: Vi kan godt diskutere hvor lurt vedtaket som stortingsflertallet, regjeringspar-

tiene, gjorde, var, men etter den tid er det avdekket en konsekvens som er langt større. Barn med dysleksi får ikke lenger hjelp til pc fra hjelpemiddelsentralene, men tvert imot forutsetter man at alle foreldre kan kjøpe det selv.

Konsekvensene av det rundskrivet som gikk ut, er at det nå oppfattes som at det ikke bare er den fysiske pc-en som ikke blir gjort tilgjengelig, men også programvare til pc-en som er tilrettelagt for dyslektikere. Det har altså i løpet av den korte perioden som har gått siden vedtaket ble fattet, vært et fall på nesten 65 pst. i kjøp av tilrettelagte dysleksiprogrammer fra leverandørene i Norge. Det tilsvarende at det skulle være 65 pst. færre elever som nå trenger hjelp for sin dysleksi. Det ville vært en revolusjon i norsk skole hvis det hadde vært riktig. Følger regjeringen med på konsekvensene? Følger regjeringen med på at barn får det tilrettelagte tilbudet som de faktisk skal ha? Eller er dette noe man bare håpet gikk over?

Statsråd Rigmor Aasrud [13:01:01]: Regjeringen har et system for å kunne følge med på hvordan skolene gir utdanningstilbud, gjennom fylkesmannen. Det er fylkesmannen som har mulighet til å kontrollere at kommunene gir den tilpassede opplæringen som kommunene skal kunne gi.

Når det gjelder pc-er, er det et faktum at de aller fleste husholdninger som i dag har barn, har tilgang på pc hjemme. De siste tallene fra SSB sier 89 pst., så derfor mente vi det var riktig at man kunne la elevene bruke egne pc-er. Dersom eleven trenger programvare, er det skolens ansvar å sørge for at eleven får det. Hvis man trenger større tilpasninger av pc-en, der vanskene er særskilt store, vil det fortsatt kunne gis hjelp fra hjelpemiddelsentralen.

Erna Solberg (H) [13:01:59]: Oppfatter jeg det riktig hvis det jeg nå skal forstå av statsrådets svar, er at det ikke er hjelpemiddelsentralenes ansvar å gi programvare, men skolens ansvar. Tidligere har programvare vært gitt av hjelpemiddelsentralene i forbindelse med at datautstyret har blitt utlevert. Man har altså fått de hjelpemid-

ne som bl.a. gjør at man kan få lest opp tekst via hjelpemidlene. Dette er vanskelig tilgjengelige hjelpemidler for en vanlig familie, og det er veldig mange skoler som ikke kjenner til disse. Hjelpemiddelsentralenes jobb med å være en «kompetansehubs» for nettopp denne typen teknologi svekkes jo hvis de som sitter nær barna og skal vurdere hvilke tilbud de trenger, ikke har kompetanse om hva som faktisk utvikles.

Da er mitt spørsmål – tilbake til det opprinnelige: Er det slik at man mener at programvare ikke skal leveres ut av hjelpemiddelsentralene, men av kommunene?

Statsråd Rigmor Aasrud [13:02:58]: Som jeg sa i mitt svar, er det forskjell på hva slags programvare vi her snakker om. Elever som har behov for spesielle dataprogrammer for lesing, skrive støtte og talestyring, vil få det fra hjelpemiddelsentralene på samme måte som tidligere. Men det er mange elever som har lese- og skrivevansker, og da er det kommunen – gjennom PPT-tjenesten og de tiltak som settes i verk der – som er den rette instansen til å bidra. Slik har det også vært tidligere. Det er ikke gjort noen endringer i det lovverket i forbindelse med de endringer som ble vedtatt i Stortinget, med virkning fra 1. juli 2010.

Ja, det er forskjell. Noe skal gå fra kommunen, mens mer sammensatt og krevende utstyr som krever spesialtilpasning, vil, som før, være tilgjengelig fra hjelpemiddelsentralene.

Presidenten: Dermed er sak nr. 2 ferdigbehandlet.

Sak nr. 3 [13:03:51]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Ber noen om ordet i henhold til forretningsordenens § 37 a før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.04.